

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas

Jane Tõnurist

**JÕHVI LASTEAEDADES LIIKLUSKASVATUSE LÄBIVIIMIST
TOETAVAD JA TAKISTAVAD TEGURID**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Kai Kuuspalu, MA

Narva 2025

KINNITUS

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandus allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

(allkirjastatud digitaalselt)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jane Tõnurist,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Jõhvi lasteaedades liikluskasvatuse läbiviimist toetavad ja takistavad tegurid”, mille juhendajaks on Kai Kuuspalu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jane Tõnurist

19.05.2025

SUMMARY

Jõhvi Kindergartens was established on January 1, 2013, through the merger of previously independent kindergartens. The unified preschool institution comprises three buildings with a total of 30 groups, accommodating up to 550 children. The purpose of the integration was to establish a cohesive teaching approach and foster collaboration among educators. While a shared curriculum has been developed, no unified principles exist for traffic education, which encompasses both lesson-time and extracurricular activities. The national preschool curriculum (2008) provides general guidelines for traffic education, but each institution is responsible for its own implementation.

In November 2023, Jõhvi Kindergartens organized internal training titled *“Implementing Traffic Education in Preschool Institutions,”* targeted at all staff members, regardless of their position. The goal was to harmonize traffic education practices across the organization. This thesis examines the impact of the training on teachers’ daily practices, the degree of unification in traffic education, and the alignment of teachers’ perspectives with the findings of the 2018 national study conducted by the Estonian Transport Administration.

The focus of the bachelor’s thesis is the analysis of traffic education implementation in Jõhvi Kindergartens. The research investigates the teaching methods and materials used, identifies facilitating and hindering factors, and highlights effective practices. It also evaluates how participation in the training has influenced everyday teaching and pedagogical practices.

The study aims to map and analyze how traffic education is organized, focusing on teachers’ awareness, methodologies applied, and teaching tools used. It also seeks to evaluate the influence of professional training on the quality and consistency of instruction.

A quantitative survey comprising 13 questions, including four open-ended ones, was conducted. A total of 38 teachers (76% of the target group) from all three kindergartens participated. The results indicate that teachers value traffic education and actively integrate it into their daily activities, primarily through games, discussions, observations, and excursions. However, implementation varies by group and often depends on individual teachers’ initiative and available resources.

Teachers who participated in the training reported enhanced knowledge and confidence in using varied teaching methods. Nonetheless, the absence of unified guidelines and limited

parental cooperation were noted as challenges. The findings point to the need for a more systematic approach to traffic education in early childhood education settings.

The thesis concludes with several proposals: to develop a unified assessment system, supplement the curriculum with age-appropriate goals and methods, create age-specific teaching materials, organize regular training sessions, and strengthen cooperation with parents and external partners. These measures would help ensure the quality and consistency of traffic education and promote the development of safe traffic behavior from an early age.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	7
1. LIIKLUSKASVATUSE KORRALDUS JA LÄBIVIIMINE KOOLIEELSETES LASTEASUTUSTES.....	9
1.1 6.-7. aastaste laste tulemused liikluskasvatuse valdkonnas.....	10
1.2 Liikluskasvatuse läbiviimine lasteaias seda toetavad õppevahendid ja abimaterjalid.....	12
1.3 Õpetaja roll ja võimalused liikluskasvatuse läbiviimisel koolieelses lasteasutuses.....	15
2. METOODIKA.....	17
2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	18
2.2 Metoodika valik ja kirjeldus.....	18
2.3 Valimi moodustamine ja kirjeldus.....	19
3. UURIMISTULEMUSED.....	21
3.1 Liikluskasvatuse rakendamine lasteaias.....	21
3.2 Liikluskasvatust mõjutavad tegurid ja head praktikad õpetajatelt.....	28
3.3 Liiklusalase täiendkoolituse mõju õpetajate praktikatele.....	34
3.4 Kokkuvõtvad järeldused liikluskasvatuse uuringust.....	36
4. ARUTELU JA JÄRELDUSED.....	37
KOKKUVÕTE.....	39
KASUTATUD KIRJANDUS.....	41
LISAD.....	46
Lisa 1. Ankeet.....	46
Lisa. 2 Kiri lasteaedadesse.....	50

SISSEJUHATUS

Laste liiklusohutus on ühiskonnas pidevalt aktuaalne teema. Laste liikluses osalemine toob endaga alati kaasa suuremad riskid, kuna lapsed on kõige haavatavam liikleja grupp. Eeskätt seetõttu, et nad on piiratud kogemuste ja arenevate oskustega. Statistika kohaselt on kõige tõsisemad õnnetused seotud lastega, kes liiguvad ülekaiguradadel.

Õnnetuste arv suureneb oluliselt koolitee alguses, kuna lapsed hakkavad liikuma hakkavad liikuma iseseisvalt ning tihti ilma täiskasvanu järeelvalveta (Transpordiamet; Politsei- ja Piirivalveamet, 2017). Transpordiameti andmetel toimus 2023–2024. aastal Ida-Virumaal kokku 25 liiklusõnnetust, kus osalesid alaealised jalakäijad vanuses 0–18 aastat (Transpordiamet, 2025).

Liikluskasvatus on oluline haridusteema, mis aitab lastel mõista liiklusreegleid ja ohutut käitumist. Kõikidel haridustöötajatel, sealhulgas õpetajatel, on oluline roll, et toetada laste ohutu liikluskäitumise välja kujunemist. Liiklusohutuse kujundamine on ka liikluse korraldamine või uue keskkonna ehitamine. Kuigi lastevanemad on esimesed liikluskasvatuse eeskujud ja õpetajad, peavad lasteaiaõpetajad tõhustama koostööd lastevanematega ning andma edasi teadmisi liiklusohutuse tagamiseks (Muir jt, 2010).

Enne kooli minekut liiguvad lapsed liikluses peamiselt täiskasvanute saatel, kuid kooli alguses suureneb nende iseseisev liiklemine. Lasteaia ja kooli vaheline üleminek toob olulisi muudatusi lapse igapäevaelus liikumine muutub iseseisvamaks ja vanema pidev järelevalve väheneb. Seetõttu on väga oluline, et lapsed omandaksid koolieelses eas vajalikud teadmised liiklusreeglitest ja turvalise käitumise põhimõtetest (Keskinen, 2014).

Jõhvi Lasteaiad moodustati 1. jaanuaril 2013. Uus lasteaed moodustati varasemalt eraldiseisvate asutustena tegutsenud lasteaedadest. Jõhvi Lasteaiad on ühtse organisatsioonina tegutsev koolieelne lasteasutus, mis koosneb kolmest lasteaia majast. Kokku on lasteaedades 30 rühma, pakkudes kohti 550-le lapsele. Erinevate taustaga lasteaedade liitmisel on püütud kujundada ühtset tegutsemisviisi ja soodustada koostööd õpetajate vahel.

Lasteaiale on loodud ühine õppekava, kuid ei ole ühiselt sätestatud liikluskasvatuse põhimõtteid, mis hõlmab ka liikluskasvatuse läbiviimist rühmades nii õppetegevustes kui üritustes (Jõhvi lasteaiaid veebileht). Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava määratleb üldised põhimõtted ja suunised liikluskasvatuse käsitlemiseks lasteaias. Selle alusel

koostavad koolieelsed lasteasutused oma asutuse õppekavad, millest õpetajad lähtuvad liikluskasvatuse eesmärkide seadmisel, tegevuste planeerimisel ja elluviimisel. (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008).

Jõhvi Lasteaiad korraldas novembris aastal 2023 liikluskasvatuse ühtlustamiseks sisekoolituse "Liikluskasvatuse läbiviimine koolieelses lasteasutuses". Koolitus oli suunatud kõikidele Jõhvi Lasteaiad töötajatele, sõltumata ametikohast. Uurimist vajab, mida koolitusel käsitletust on õpetajad rakendanud igapäevases õppe- ja kasvatustöö protsessis ning kuivõrd on koolitus ühtlustanud Jõhvi Lasteaiad õpetajate liikluskasvatuse läbiviimise õpetamispraktikaid.

Transpordiameti poolt on läbi viidud riiklikke uurimusi ja on küsitletud lasteaedade juhtkonna liikmeid, on oluline uurida Jõhvi lasteaiad õpetajate, kui tegelike õppeprotsessi läbiviijate arvamust liikluskasvatuse läbiviimise ja olemasolevate õppevahendite kasutamise kohta ning võrrelda seda Transpordiameti 2018. aasta uuringu tulemustega. Liikluskasvatuse ühtlustamiseks ja tõhustamiseks on vajalik kaardistada toetavad ja takistavad tegurid ning toimivad praktikad.

Bakalaureusetöö keskendub Jõhvi Lasteaiad õpetajate liikluskasvatuse läbiviimise analüüsile. Uuringus selgitatakse välja, milliseid õppevahendeid ja meetodikaid õpetajad kasutavad, millised tegurid toetavad või takistavad liikluskasvatuse läbiviimist ning millised on toimivad praktikad. Samuti uuritakse, kuidas on liiklusalase täiendkoolitusel osalemine mõjutanud õpetajate igapäevatoöd, õpetamispraktikaid ja liikluskasvatuse korraldamist.

Uurimistöö eesmärk on analüüsida ja kaardistada Jõhvi Lasteaiad õpetajate liikluskasvatuse korraldust, keskendudes õpetajate teadlikkusele, kasutatavatele meetodikatele ja õppevahenditele, ning selgitada välja koolituse mõju osalenud õpetajatele töö praktikale. Bakalaureusetöö uurimisülesanded on:

- Kaardistada, milliseid meetodikaid ja õppevahendeid kasutavad Jõhvi Lasteaiad õpetajad liikluskasvatuse läbiviimisel;
- Uurida, kuidas lõimitakse liikluskasvatust igapäevasesse õppeprotsessi koolieelses lasteasutuses;
- Analüüsida õpetajate teadlikkust, hoiakuid ja valmisolekut liikluskasvatuse läbiviimisel;

- Selgitada liiklusalased täiendkoolitusel osalemise mõju õpetajate igapäevatoole, õpetamis praktikatele ja liikluskasvatuse korraldusele;
- Võrrelda uurimistulemusi Transpordiameti 2018. aasta riikliku uuringu andmetega.

Lõputöö eesmärkide saavutamiseks otsib töö autor vastuseid järgnevatele uurimisküsimustele:

- Kuidas viivad Jõhvi Lasteaedade õpetajad läbi liikluskasvatust ning milliseid õppevahendeid ja meetodikaid nad selleks kasutavad?
- Millised tegurid toetavad või takistavad liikluskasvatuse läbiviimist ning millised head praktikad on õpetajatel välja kujunenud?
- Milline mõju on liiklus koolitusel osalemisel olnud õpetajatele liikluskasvatuse läbiviimisel oma igapäevases töös ja õpetamispraktikale?

Käesolev töö koosneb neljas osast. Esimeses osas annab autor teoreetilise ülevaate kus käsitletakse liikluskasvatuse tähtsust koolieelses eas, õpetaja rolli ning liikluskasvatuse lõimimise võimalusi õppeprotsessi. Teises osas annab ülevaate uurimistöö meetodikast, mis hõlmab endas uurimistöö eesmärki, meetodika valikut ja kirjeldust, valimi kirjeldust ja uurimisprotseduuri kirjeldust. Kolmandas osas keskendub autor uurimistulemuste analüüsimisele, selgitades välja õpetajate kogemused ja praktikad liikluskasvatuse rakendamisel koolieelses eas ning tuues esile tegurid, mis soodustavad või takistavad liikluskasvatuse süsteemset lõimimist õppe- ja kasvatustegevusse. Kolmandas osas võrreldakse tulemusi varasemate uuringutega ning esitatakse järeldused ja soovitused liikluskasvatuse tõhustamiseks koolieelses lasteasutuses. Neljandas osas töös sisaldab uurimistulemuste arutelu ja tehtavaid järeldusi. Lisaks moodustavad töös eraldiseisva osa lisad, mis sisaldavad uurimisküsimustiku ja kirja lasteaeda.

1. LIIKLUSKASVATUSE KORRALDUS JA LÄBIVIIMINE KOOIEELSETES LASTEASUTUSTES

Uurimistöö teoreetiline osa koosneb kolmest alapeatükist. Esimeses alapeatükis käsitletakse 6.–7. aastaste laste eeldatavaid tulemusi liikluskasvatuse valdkonnas, andes ülevaade arengulistest eesmärkidest ja eeldatavatest tulemustest. Teises alapeatükis käsitletakse lasteaedade liikluskasvatust toetavad õppevahendid ja abimaterjale, mis toetavad õppe protsessi. Kolmandas alapeatükis uuritakse õpetaja rolli ja võimalusi liikluskasvatuse

valdkonnas koolieelses lasteasutuses, tuginedes koostöö ja pedagoogilistele meetoditele liiklusalaste teadmiste ja oskuste arendamisel.

Liikluskasvatuse eesmärk ei ole pelgalt teoreetiliste teadmiste omandamine, vaid selle eesmärk on luua lastele praktilisi kogemusi, mille kaudu nad õpivad mõistma liiklusreeglite olulisust ja arendama oskusi, mis on vajalikud nende ohutuks liiklemiseks, olgu siis jalgsi, rattaga, koolibussiga või autotugede kaudu (Transpordiamet, 2025).

Laste liikluskasvatuse kord (2011) sätestab, et last õpetatakse kasutama ohutust tagavaid ja suurendavaid kaitsevahendeid, nagu helkur, turvavöö, jalgratturi kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, samuti arendatakse ja kujundatakse lapse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud liikumiseks jalakäija, sõitja ja juhina, ning mis toetavad lapse toimetulekut ja ohutust (Laste liikluskasvatuse kord, 2011).

Transpordiameti uuringus “Liikluskasvatus lasteaedades” toodi välja, et Ida-Virumaa lasteaedade dokumentides on liikluskasvatuse teema eraldi kajastatud (Transpordiamet, 2016). Transpordiameti uuringus „Liikluskasvatuse korraldamine koolieelsetes lasteasutustes“ selgus, et 91% lasteaedadest kajastavad liikluskasvatust õppekavas ja 80% nädalaplaanides ning rühma aastakavas ja rühma aasta tegevuskavas vastavalt 68% ja 67% (Transpordiamet, veebileht).

1.1 6.-7. aastaste laste tulemused liikluskasvatuse valdkonnas

6–7-aastaste laste liikluskasvatuses on üheks peamiseks eesmärgiks teadmiste ja oskuste kujundamine, mis aitavad neil liikluses ohutult käituda. Kuigi 6–7-aastased lapsed ei ole veel valmis iseseisvalt liikluses osalema, on nad arenguliselt valmis omandama teadmisi ja oskusi, mis aitavad neil liiklusolukordades turvaliselt käituda (Keskinen, 2014). Selle vanuserühma laste puhul on oluline arvestada nende kognitiivsete, emotsionaalsete ja füüsiliste arengu võimetega, kuna need määravad, kuidas nad saavad omandada ja rakendada liikluskasvatuse põhimõtteid (Kuuspalu, 2018, lk. 6). Laste arusaamist liiklusohutusest on seni uuritud suhteliselt vähe, kuid on leitud, et juba nelja-aastased lapsed omavad algelist teadlikkust liiklusega seotud riskidest. Seetõttu on oluline alustada liikluskasvatusega varakult, et toetada laste teadlikku ja ohutut liiklemist (Keskinen, 2014, lk. 5).

Laste taju ja arusaam ohust kujunevad järk-järgult ning umbes seitsmenda eluaasta paiku hakkavad nad omandama esmast teadlikkust ohuteguritest (Kuuspalu ja Edasi, 2019). Laste

nägemis ja kuulmisvõime ei ole liikluses esinevate ohtude õigeaegseks hindamiseks veel piisavalt arenenud. Nad ei kasuta perifeerset nägemist, mis tähendab, et nad keskenduvad ainult sellele, mida nad ise tahavad märgata ja mis asub otse nende ees. Seetõttu ei näe lapsed sageli endast vasakul ja paremal toimuvaid sündmusi, kui seal ei ole midagi, mis suudaks nende tähelepanu köita (Kuuspalu ja Edasi, 2019). Lisaks ei oska nad sageli määratleda helide suunda ning seetõttu ei taju nad tihti sõiduki suunda, mis võib liikluses olla ohtlik (Kuuspalu ja Edasi, 2019).

Ohutu liiklemise õpetamine alushariduses on lapse arengu seisukohalt oluline oskus. Kuigi täiskasvanud teavad, et enne sõiduteele astumist tuleb vaadata vasakule ja paremale, ei pruugi väikelapsed seda automaatselt teha ega mõista, miks see on vajalik. Seetõttu on esimeseks sammuks õpetada lastele enne teeületust seisma jäämist, et nad saaksid hinnata olukorda ja mõtestada visuaalseid ning kuuldavaid ohusignaale, nagu helide suund ja tugevuse muutumine (Keskinen, 2014). Tee ületamine on laste jalakäijate jaoks üks ohtlikumaid tegevusi, kuna see eeldab keerulisi kognitiivseid oskusi, mida 5–6-aastastel lastel ei ole veel täielikult välja kujunenud. Ohutu teeületus nõuab lapse suutlikkust koguda ja töödelda liiklusinfot, tuvastada sõidukeid, hinnata nende kiirust, vahemaad ja ajavaru. Nooremad lapsed ei pruugi märgata varjatud sõidukeid ega oska arvestada liiklus olukorra muutumise kiirusega. Lisaks peab laps suutma mõista liiklusmärke, märguandeid ja tee märgistust ning keskenduda ülesandele hoolimata ümbritsevatest segajatest. Seetõttu on oluline, et liiklusohutuse õpetamine koolieelses eas toimuks järjepidevalt ning praktiliste kogemuste kaudu, mis aitavad lastel arendada vajalikke oskusi ja kujundada ohutut liikluskäitumist (Fyhri jt, 2004, lk. 197-207). Laste kognitiivsete ja mootorsete oskuste areng ei ole veel piisavalt arenenud, et nad suudaksid liikluses adekvaatselt tegutseda. Väikelaste liiklusohutus käitumine on sageli ebajärjekindel, kuna nende tähelepanu hajub kergesti, nad ei oska hinnata vastutulevate autode kiirust ja kaugust ning neil on raskusi ohtlike teelõikude vältimisega (Ampofo-Boateng jt, 1993; Connelly jt, 1998).

Suur osa teaduskirjandusest viitab sellele, et väikesed lapsed on liikluses vähem pädevad, kuna nende taju-, tähelepanu- ja kognitiivsed võimed ei ole veel piisavalt arenenud (Connelly, jt, 1998; White, 1998; Lewibar ja Hill, 2001; Neilson, 2000). Seetõttu on oluline arendada laste liikluskäitumist alates varajases eas, et vähendada liiklusõnnetuste ohtu (Fyhri jt, 2004). Laste liikluskasvatus peab toimuma mitte ainult teoreetiliste teadmiste, vaid ka praktiliste oskuste arendamise kaudu. Esko Keskinen (2014) on uurinud, kuidas laste arengulised ja sotsiaalsed aspektid mõjutavad nende liiklusalaste teadmiste ja oskuste

omandamist. Keskinen toob välja, et hariduse eesmärgiks peaks olema mitte ainult teadlikkuse tõstmine, vaid ka praktiliste oskuste arendamine, mis aitavad lastel liikluses ohutult tegutseda. Lisaks määratleb Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, et laps peab kirjeldama liikluses esinevaid ohte ja liiklusmärkide tähendust (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Laste liikluskasvatuses on oluline mitte ainult liiklusreeglite teadlikkuse tõstmine, vaid ka liiklusohutuse ja turvatunde arendamine. Lapsed on liikluses eriti haavatavad jalakäijana.

Õnnetusjuhtumite statistika näitab, et enim saavad vigastada või hukuvad just 5–6-aastased lapsed, kuna nende kognitiivsed ja motoorsed võimed ei ole veel piisavalt arenenud, et hinnata liiklusohutust adekvaatselt (Glad ja Midland, 2000; Limbourg, 1994). Alates 7. eluaastast hakkab selliste juhtumite arv vähenema. Seetõttu on oluline, et laste liikluskasvatuse eesmärk oleks vähendada nende õnnetusohu ja arendada ohutut käitumist liikluses (Fyhri jt, 2004).

Iga transpordiliigiga kaasnevad konkreetsed riskid. Lapsed on koos jalakäijate ja jalgratturitega haavatavad liiklejad, kuna neil puudub kokkupõrke korral kaitse, võrreldes sõidukites reisijate või juhtidega. Turvalisuse tagamiseks on loodud turvaelemendid, nagu turvavööd ja turvatoolid, mis vähendavad tõenäosust, et laps saab õnnetuses vigastada. Samuti on oluline kiivrite kandmine jalgrattasõidul ja ohutu infrastruktuur, sealhulgas eraldatud teed ja kiiruspiirangud (Unicef, 2022).

1.2 Liikluskasvatuse läbiviimine lasteaia seda toetavad õppevahendid ja abimaterjalid

Liikluskasvatus koolieelses lasteasutuses on igapäevane ja õppe- ning kasvatustegevuse lahutamatu osa, mis on lõimitud erinevatesse õppevaldkondadesse, et tagada laste ohutu liikumine erinevates keskkondades. Liiklusalased teadmised ja oskused ei ole käsitletavd eraldiseisva teemana, vaid on põimitud igapäevastes tegevustes, mis arvestavad laste ealisi ja arengulisi iseärasusi. See on pidev ja loomulik osa laste igapäevaelust, mis aitab neil omandada teadmisi ja oskusi, mida nad vajavad turvaliseks liikumiseks kodus, koolis ja avalikes ruumides (Transpordiamet, veebileht). Liikluskasvatus on osa laiemast õppekavast, mille kohandamine sõltub konkreetse lasteaia haridusprogrammist ja selle korraldusest (Kuuspalu, 2018, lk 7). Lasteasutustes toimuvad erinevad tegevused, traditsioonilised üritused, temaatilised nädalad ja globaalsed tegevused, kajastuvad aastases tegevuskavas ning neid täiustatakse, arvestades igasuguste koostöövõimalustega lastevanematega. Iga rühma

tasandil koostatud tegevus kavadesse tuleb lisada selged eesmärgid, et liikluskasvatust oleks võimalik jälgida ja arendada (Kuuspalu, 2018, lk 7).

Liikluskasvatus koolieelses eas peab alati arvestama laste arengulisi vajadusi ja individuaalseid eripärasid. Kuna lapsed selles vanuses alles omandavad sotsiaalse käitumise ja liikumisoskusi, on oluline, et õpetus oleks vanusele vastav ning toetaks nende arengut. Samuti on oluline, et liikluskasvatus arvestaks iga lapse arengulisi iseärasusi, kuna nooremate laste tähelepanuvõime ja elupraktika puudumine võib takistada neil liiklusohutuse põhitõdesid adekvaatselt mõista (Kikas, 2008). Liikluskasvatus koolieelses eas peab alati arvestama laste arengulisi vajadusi ja individuaalseid eripärasid. Kuna lapsed selles vanuses alles omandavad sotsiaalse käitumise ja liikumisoskusi, on oluline, et õpetus oleks vanusele vastav ja toetaks laste arengut. Liikluskasvatuse programmid, mis on suunatud just noorematele lastele, peavad olema kohandatud vastavalt laste arenguliste etappidele, et tagada tõhus õpe. Mõningad lapsed vajavad liikluskasvatuses rohkem juhendamist ja harjutamist kui teised.

Varasemad uurimused on näidanud, et liikluskasvatus peab olema süvitsi minev ja vastama laste arengutasemele, et tõsta nende teadlikkust liiklusohutusest ja arendada turvalist käitumist liikluses. Erilised teadlikkuse tõstmise vajadused on lastele, kes elavad liiklusohutlikumas keskkonnas või kellel on individuaalsed arenguhäired, mis võivad suurendada liikluses vigastuste riski (Zeedyk ja Kelly, 2003). Arengulised ja käitumuslikud tegurid, nagu impulsiivne käitumine ja madal riski teadvus, võivad samuti tõsta jalakäijana või jalgratturina vigastuste ohtu. Selliste aspektide mõistmine on oluline, et kujundada tõhusamaid ja sihipäraseid liiklusohutuse haridus- ja koolitusprogramme, mis arvestavad laste ainulaadsete vajadustega ja soodustavad nende turvalisust (Oxley jt, 2007).

Ohutusõpetuse metoodika koolieelses lasteasutuses sisaldab erinevaid õppemeetodeid, mille seas on raamatud, videomaterjalid ja jutustamine. Siiski on praktiline koolitus ja kogemusõpe veel sageli ebapiisavalt rakendatud. Laste ohutusalase õppe juures on väga tõhusad simulatsioonisituatsioonid ja rollimängud, kuna need võimaldavad lastel õppida läbi praktiliste kogemuste ja jäljendada reaalseid liiklusolukordi. Sellised meetodid aitavad lastel tajuda ja omandada liikluskeskkonnas vajalikke oskusi, näiteks ohutult teed ületama või liikluses teadlikult käituma (Hoffrage jt, 2003). Praktiline hariduse tähtsus on üha enam kajastatud ka teadusuuringutes, mis viitavad sellele, et teoreetilised teadmised üksi ei taga laste turvalisust liikluses. Seetõttu on oluline, et liikluskasvatus ei piirduks ainult teooriate ja

liiklusmärkide tundmisega, vaid sisaldaks ka reaalseid harjutusi ja olukordade modelleerimist (Hoffrage jt, 2003). Liikluskasvatuse haridusprogrammide ja koolituse mõju ei ole alati nii ulatuslik kui võiks olla.

Monashi Ülikooli uuring (2008) toob välja, et liiklusohutuse õppe- ja koolitusprogrammide kujundamisel on oluline rakendada tõenduspõhiseid õpetamisstrateegiaid. Uuringud näitavad, et laste õpitulemused paranevad, kui õpikeskkond on toetav ja tulemuslik, soodustatakse iseseisvust, enesemotivatsiooni, arvestatakse laste vajadusi, eakohasust ja huve, õppeprotsess pakub väljakutseid ja toetab mõtlemist ning õppimine toimub seotud kogukonnas ja reaalse eluga (Congiu jt, 2008).

On leitud, et suurenenud teadlikkus liiklusohutuse kohta võib mõnikord tekitada nii lastes kui ka nende vanemates eksliku enesekindluse, mis võib viia liiklusohtude alahindamise. Liikluskasvatuse programmid ei pruugi alati arvestada laste individuaalseid eripärasid, mis tähendab, et need ei pruugi olla piisavalt kohandatud igale lapsele. Paljuski keskenduvad need programmid laste ühtsusele, kuid ei pruugi arvestada laste arenguliste erinevustega, mis võib vähendada nende tõhusust (Hoffrage jt, 2003).

Virtuaalsed ohutuskogemuskeskused, kus lapsed saavad ohutusalaseid teadmisi ja oskusi läbi kogemuse omandada, on veel piiratud, kuid nende kasutamine on potentsiaalselt tõhus õppemeetod. Sellised virtuaalsed keskkonnad võimaldavad lastel turvaliselt kogeda liiklusolukordi ja praktiseerida liikluskäitumist. Virtuaalne õpikeskkond, mis simuleerib reaalseid olukordi, aitab lastel arendada oskusi, mis on vajalikud igapäevaelu ohutuks navigeerimiseks, näiteks kõnniteede ja teede ületamine, liiklusmärkide mõistmine või jalgratta sõitmine (An ja Shin, 2023). Digitaalsed õppevahendid ja interaktiivne tehnoloogia avardavad võimalusi õppimiseks, pakkudes lastele turvalist keskkonda, kus nad saavad harjutada ohutusalaseid teadmisi ja oskusi ning õppida neid igapäeva elus rakendama (An ja Shin, 2023).

Õpetajaraamatud ja abimaterjalid, mis on välja töötatud Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Siseministeeriumi koostöös, on samuti oluline komponent liikluskasvatases koolieelses lasteasutuses. Näiteks 2016. aastal välja antud õpetaja raamatud, mis käsitlevad ohutuse ja liiklusõpetuse teemasid, pakuvad õpetajatele metoodilisi soovitusi ja tegevusi, mis on suunatud koolieelsele vanusele. Need materjalid sisaldavad ka soovitusi õppeainete lõimimiseks ning ohutuse teema käsitlemiseks igapäeva õppes (Haak jt, 2017). Samuti on võimalik kasutada Transpordiameti pakutavaid abimaterjale, mis sisaldavad teabematerjale,

õppejuhendeid ja õppetegevusi, mis on mõeldud liikluskasvatuse toetamiseks lasteaedades (Transpordiamet, veebileht).

Liikluskasvatuse meetodikad koolieelses lasteasutuses on mitmekesised ning nende eesmärk on luua lastele turvaline ja lõbus õppimise õhkkond, kus nad saavad omandada liiklusohutus alaseid teadmisi ja oskusi. Erinevad õppemeetodid, nagu praktilised harjutused, simulatsioonid, rollimängud ja digitaalsed õpikogemused, pakuvad lastele aktiivset osalemisvõimalust, aidates neil arendada vajalikke oskusi, mis aitavad neil liikluses turvaliselt toimetada (Hoffrage jt, 2003).

1.3 Õpetaja roll ja võimalused liikluskasvatuse läbiviimisel koolieelses lasteasutuses

Liikluskasvatus koolieelses lasteasutuses on oluline tegur, mis aitab kujundada laste arusaamade ja käitumisharjumuste aluseid, olles ühtlasi oluline osa laste turvalisuse tagamisel liikluses. Selle läbiviimisel on oluline roll õpetajal kuidas arendatakse laste oskusi, teadlikkust ja hoiakuid liikluskeskkonna suhtes, andes neile vajalikud teadmised ja võimed ohtude tuvastamiseks ja nende vältimiseks, et tagada nende turvalisus ja heaolu igapäevaelu liiklussituatsioonides (Keskinen, 2014; Kask, 2021). Sarnaselt sellele, mida on toonud esile Käis (1960, 1992), tuleb kasvatada last terviklikult, arvestades tema arengu ja isikuomadustega ning pakkuda õpikeskkonda, mis soodustab iseseisvat tegutsemist, eneseteadvust ja hariduse omandamist läbi praktiliste kogemuste (Käis, 1960; Käis, 1992).

Pedagoogilise lähenemise järgi on hariduse alustamine varajases eas, nagu seda teostatakse koolieelses lasteasutuses, äärmiselt oluline, kuna see aitab hoiakute ja oskuste kujundamisega ennetada ohtlikke olukordi, millele hiljem pole lihtne reageerida (Siddiqi, 2023). Täiendavalt on oluline, et liikluskasvatus oleks pidev ja järjepidev protsess, kus teoreetilised teadmised ja praktilised harjutused on omavahel ühendatud (SWOV, 2024), kuna ainult läbi regulaarsete tegevuste, nagu jalutuskäigud ja praktilised harjutused liikluses, on võimalik tugevdada laste liiklusalast teadlikkust ja valmidust vastutustundlikult liikluses osaleda (Peden, M. jt., 2004). Samuti on oluline arvestada aastaaja eripäradega, kuna ilmastikuolud võivad mõjutada liiklusolude ohutust ning tuleb õpetada lastele, kuidas erinevates ilmastikutingimustes liikuda turvaliselt (Elvik ja Vaa, 2004).

Õpetajast sõltub liiklusteema lõimimiseks muu nädalakava sisuga on hea võimalus arutada lastega liiklust näiteks hommikuringis, tuues sisse konkreetse aastaaja, reaalsed juhtumid või nädalateema. Veelgi parem on, kui nädalakava planeeringus on tegevusele toeks uurimimus,

mängukeskkond või õppekäik. Õppekäigud lasteaias on väga olulised liiklemisostkuste harjutamiseks ja väärtuste kujundamiseks. Liikluskasvatuse mõistes võib õppekäiguks lugeda igat jalutuskäiku või väljas käimist lasteaias territooriumilt (Transpordiamet, veebileht).

Õpetajate võimalused enesetäienduseks liikluskasvatuse valdkonnas on erinevad. Üheks enesetäienduse võimaluseks on täiendkoolitustel osalemine. Transpordiamet pakub õpetajatele tasuta koolitusi, kus käsitletakse liikluskasvatuse tegevuste planeerimist ja läbiviimist lasteaias või koolis ning jagatakse praktilisi kogemusi, näiteid ja juhiseid (Transpordiamet, veebileht). Transpordiameti korraldatud õpetajakoolitused toetavad liikluskasvatuse integreerimist koolieelse lasteasutuse igapäevasesse õppeprotsessi, pakkudes õpetajatele mitmekesiseid õppematerjale ja -vahendeid, mis aitavad suurendada laste teadlikkust liiklusohutusest ning toetavad õpetajaid selle teema tõhusal käsitlemisel (Transpordiamet, veebileht).

Samuti on õpetajatel võimalus oma teadmisi täiendada liikluskasvatuse valdkonnas erinevatel veebilehtedel. MTÜ Operation Lifesaver Estonia (edaspidi OLE) veebilehelt on õpetajatel võimalik tutvuda materjaliga, mis on seotud teadmiste suurendamisega raudteeliiklusega kaasnevatest võimalikest ohtudest ja õiguspärasest käitumisest raudteel. Sellel veebilehel on olemas õppematerjalina raudteeohutusalane töövihik 5-7 a. lastele. On oluline, et õpetaja käsitleks õppetegevuse läbiviimisel erinevaid liiklusohutuse teemasid, kuna laps on liiklejana erinevates rollides. Laps liikleb liikluses jalgsi, rattaga, tõukerattaga, rulaga, koolibussiga või ühistranspordiga ning loomulikult ka kaasreisijana sõiduautos (Keskinen, 2014).

Transpordiameti veebilehelt saab õpetaja enesetäiendamiseks ja liikluskasvatuse teemade käsitlemiseks erinevaid õppematerjale. Veebilehelt on võimalik lugeda täiendavaid artikleid, mis toetavad õpetaja teadmisi liiklusohutuse valdkonnast ning kuidas toetada laste liiklusalaseid teadmisi. Lisaks on õpetajal võimalus tellida vajalikku õppematerjali, mis sobib just tema rühma vajadustega, rikastades seda läbi igapäevase õppeprotsessi. Transpordiameti veebileht sisaldab juhiseid ja nõuandeid, kuidas teha tulemuslikku koostööd lastevanematega, et ühtlustada liikluskasvatuse põhimõtteid kodu ja lasteaias vahel (Transpordiamet, veebileht).

Laste liikluskasvatus peab olema kohandatud nende arengutasemele ja toimuma turvalises ja toetavas keskkonnas, kus lastevanemate ja õpetajate eeskuju mängib võtmerolli turvaliste liikumisharjumuste kujunemisel (Ess, 2018). Kui õpetajad oma igapäevastes tegevustes edendavad turvalise liiklemise alase teadlikkuse arendamist, pakuvad nad lastele võimaluse mõista liikluse põhialuseid ja neid rakendada läbi praktiliste tegevuste (Kongi, 2006).

Õpetajate roll on ka oma hariduse pidevas täiustamiseks, et nad suudaksid liikluskasvatust tõhusalt rakendada, pakkuda lastele sobivaid tegevusi ja lahendada pädevusega liikumisohutuse probleemide analüüsi igapäevaelu olukordades (Živković jt., 2023; Transpordiamet, veebileht). Täiendkoolituste ja töötubade kaudu, nagu Transpordiameti korraldatavad koolitused, saavad õpetajad end täiendada, et nad oleksid varustatud teadlikkuse, oskuste ja materjalidega, mis aitavad edendada liikluskasvatuse kvaliteeti lasteaedades (Transpordiamet, veebileht; Jõgisoo, 2015).

Transpordiameti uuringus „Liikluskasvatuse korraldamine koolieelsetes lasteasutustes“ selgus, et viimase kolme aasta jooksul on õpetajad saanud liikluskasvatuse alast koolitust enamikus lasteaedades, kusjuures kõige sagedasemaks koolituseks oli „Lasteaiarühma saatja“, millest on osa võtnud 67% lasteaedadest. Kõige enam käsitletakse lasteaedades liiklusohutuse temaatikast enda nähtavaks tegemise olulisust, mida kajastab koguni 97% vastanutest. Kuigi enamik lasteaedu koolitustest puudust ei tunne, mainisid mõned vajadust täiendavate koolituste järele, eeskätt lasterühma saatja rolli ja üldise liikluskasvatuse valdkonnas. Võrreldes varasema uuringuga on käsitletavate teemade ring laienenud, hõlmates lisaks kiivrite ja turvavöö kasutamisele ka jalakäijate ja ratturite ohutust (Transpordiameti veebileht).

Laste liiklusohutuse kasvatamine on teadlik ja järjepidev töö, kus õpetajad, vanemad ja teised täiskasvanud mängivad olulist rolli lastele õige eeskuju andmisel, olles nende esimesed õpetajad ja turvalisuse tagajad. Kõik tegevused, nagu liiklusalaste väärtuste kujundamine õppekäikude, igapäevaste mängude ja praktiliste harjutuste kaudu, mängivad olulist osa selles, et lapsed omandaksid teadlikkuse ja vastutustunde oma tegevustes liikluses, olles nii jalgsi, rattaga kui ka muu transpordiga liiklejad (Häelme, 2023).

Õpetajate teadmised, oskused ja pidev enesetäiendamine on võtmetähtsusega, et tagada liikluskasvatuse kvaliteet ja lastele turvalise ja toetava keskkonna loomine.

2. METOODIKA

Antud peatükk koosneb neljast alapeatükist, kus töö autor annab ülevaate uurimistöo eesmärgist, meetodika valikust, kirjeldab valimit, analüüsib tulemusi.

2.1 Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Uurimistöö eesmärk on analüüsida ja kaardistada Jõhvi Lasteaedade liikluskasvatuse läbiviimist, tuues esile õpetajate kasutatavaid metoodikat ja õppevahendid. Töö keskendub õpetajate teadlikkusele ja oskuste hindamisele liikluskasvatuse lõimimisel igapäevasesse õppeprotsessi ning koolitusel omandatud teadmiste rakendamine praktilises töös. Uurimus aitas välja selgitada liikluskasvatust toetavad ja takistavad tegurid ning toimivad head praktikad, mis on olulised liikluskasvatuse ühtlustamiseks ja tõhustamiseks lasteasutuses.

Uurimisküsimused:

- Kuidas viivad Jõhvi Lasteaedade õpetajad läbi liikluskasvatust ning milliseid õppevahendeid ja metoodikaid nad selleks kasutavad?
- Millised tegurid toetavad või takistavad liikluskasvatuse läbiviimist ning millised head praktikad on õpetajatel välja kujunenud?
- Milline mõju on liiklus koolitusel osalemisel olnud õpetajatele liikluskasvatuse läbiviimisel oma igapäevases töös ja õpetamispraktikale?

2.2 Metoodika valik ja kirjeldus

Uuringus kasutati kvantitatiivset uurimisviisi. Kvantitatiivne uurimismeetod on sobiv suurema valimi käsitlemiseks ning võimaldab koguda andmeid, mida on võimalik statistiliselt töödelda ja analüüsida, et teha põhjendatud üldistusi (Õunapuu, 2014). Valiku tegemisel lähtus autor uurimistöö eesmärkidest ja uurimisküsimustest ning valimist.

Kvantitatiivne meetod oli sobilik valik, kuna uurimuse eesmärk oli objektiivselt mõõta muutujate vahelisi seoseid ja erinevusi. Uuring keskendus ühele asutusele kuuluvate Jõhvi Lasteaia erinevate majade võrdlusele, et analüüsida tegureid, mis toetavad või takistavad liikluskasvatuse läbiviimist. Uuringu küsimustiku usaldusväärsuse tagamiseks kooskõlastati uuringu küsimused juhtkonnaga ja viidi läbi eeltestimine, et veenduda küsitluse selguses ja sobivuses. Poolstruktureeritud küsimustik saadeti Jõhvi Lasteaia õppejuhtidele, kes esitasid need edasi rühmaõpetajatele.

Küsimustikus oli kokku 13 küsimust. Nendest viis olid valikvastustega, neli olid avatud küsimused ning kolm Likerti skaalal põhinevat küsimust. Mõni valikvastusega küsimus oli üles ehitatud selliselt, et vastajal oli võimalik valida ka vastusevariant „muu“. Vastaja võis

sinna lisada omale sobiva vastuse. Küsimustele vastamine oli anonüümne. Andmete kvaliteedi jälgimine oli oluline kogu kogumise protsessi vältel, et tagada tulemuste täpsus ja usaldusväarsus.

2.3 Valimi moodustamine ja kirjeldus

Käesoleva bakalaureusetöö valim moodustati mugavusvalimi meetodil. Mugavusvalim on mitte tõenäosuslik valimimeetod, kus uurija valib uuringusse isikud, keda on lihtne ja mugav kaasata, lähtudes nende kergest kättesaadavusest ja koostöövalmidusest. Selle meetodi puhul ei ole valimi koostamine metoodiliselt eesmärgipärane ega strateegiliselt kavandatud (Tartu Ülikool, u.d.). Antud juhul valiti valimiks Jõhvi Lasteaiad rühma õpetajad, kuna uuring puudutas ühte asutust. Valimi valikul ei olnud oluline, millises vanuses lastega uuritav õpetaja töötab.

Jõhvi Lasteaedades viidi küsitlus läbi ajavahemikus 27. veebruarist 20. märtsini 2025. Jõhvi Lasteaiad kodulehe andmetel töötab Jõhvi Lasteaiad kolmes majas (Pillerkaar, Sipsik ja Kalevipoeg) 60 rühmaõpetajat, kellest 10 töötavad rühmades assistendina. Andmed lasteaedade kohta võeti Jõhvi Lasteaiad kodulehelt. Pöördumine uuringus osalemiseks saadeti Jõhvi Lasteaiad kolmele õppejuhile.

2.4 Andmete kogumine ja analüüsimine

Andmete kogumine toimub poolstruktureeritud küsimustiku abil. Ankeetküsitlus on struktureeritud andmekogumismeetod, mille käigus kogutakse informatsiooni vastajatelt kirjaliku või elektroonilise vormi kaudu, kasutades eelnevalt koostatud küsimusi. Selline meetod võimaldab uurijal koguda andmeid suurelt hulgalt vastajatelt suhteliselt lühikese aja jooksul ning standardiseeritud viisil. Ankeetküsitlused võivad sisaldada nii suletud (valikvastustega) kui ka avatud küsimusi (Hirsjärvi, jt. 2005).

Iga osa alla kuuluvad küsimused olid koostatud eesmärgiga kaardistada õpetajate arvamused ja kogemused liikluskasvatuse erinevate aspektide kohta.

Küsimustik oli suunatud rühmaõpetajatele ja jagunes kolmeks temaatiliseks osaks.

1. osa käsitles *õpetajate teadmisi ja oskusi liikluskasvatuse valdkonnas*. Selle alla kuulusid küsimused, mis uurisid, kui teadlikud olid õpetajad liikluskasvatuse olulisusest ja kas neil oli piisavalt teadmisi ja oskusi selle läbiviimiseks. Küsimused keskendusid õpetajate

ettevalmistusele, koolitustele ja nende igapäevasele kogemusele liikluskasvatases.

2. osa keskendus *õppevahendite ja -meetodite kasutamisele*. Siin uuriti, milliseid õppevahendeid õpetajad kasutasid liikluskasvatuse läbiviimisel, kuidas nad hindasid nende efektiivsust ning kas nad rakendasid uusi, innovaatilisi meetodeid, näiteks digitehnoloogiat ja interaktiivseid õpikogemusi.

3. osa käsitles *õpetajate valmisolekut ja hoiakuid liikluskasvatuse läbiviimise suhtes*. Küsimused olid suunatud õpetajate seisukohtadele, nende motivatsioonile ja valmisolekule liikluskasvatust oma igapäevases töös rakendada. Samuti uuriti, kas õpetajad tundsid, et neil oli piisavalt ressursse ja tuge oma tööks. Toetavad tegurid on seotud küsimustega, mis käsitlevad õpetajate tuge ja koolitust liikluskasvatuse läbiviimisel ja koostöö teiste organisatsioonidega. Takistavad tegurid uurivad küsimusi, mis on seotud õpetajate aja puudusest, motivatsioonist ja ressursside piirangust liikluskasvatuse tõhusa rakendamise takistusena.

Käesolevas uurimistöös koguti andmeid küsitlusevormi Google Form abil. Küsimused olid koostatud Likerti-skaala formaadis. Likerti-skaala võimaldas vastajatel väljendada oma suhtumist väidetesse mitmeastmelisel skaalal, tagades uurijale standardiseeritud ja statistiliselt analüüsitavad andmed (Virkus, 2003). Kogutud andmete analüüsimiseks kasutatakse kombineeritud meetodeid. Kombineeritud meetodid ehk sega uuringumeetodid tähendavad, et andmeid kogutakse ja analüüsitakse kas paralleelselt või järjestikku, seejärel integreeritakse tulemused terviklikuks analüüsiks, et saavutada täpsem ja usaldusväärsem ülevaade uuritavast nähtusest (Creswell jt., 2018).

3. UURIMISTULEMUSED

Küsimustikus oli kokku 13 küsimust. Nendest üheksa olid valikvastustega ning neli olid avatud küsimused. Avatud küsimustega sooviti teada saada õpetajate isiklikke kogemusi ja arvamusi liikluskasvatuse läbiviimisel, sealhulgas millist tuge ja kellelt nad saavad, millised tegurid takistavad liikluskasvatust ning milliseid ettepanekuid neil on liikluskasvatuse ühtsete põhimõtete kujundamiseks Jõhvi Lasteaedades. Uuringu tulemusi võeti kokku kolmes teemaplokis.

- Liikluskasvatuse rakendamine lasteaias;
- Liikluskasvatust mõjutavad tegurid ja head praktikad õpetajatelt;
- Liiklusalase täiendkoolituse mõju õpetajate praktikatele.

Lisaks küsitluse tulemuste kokkuvõttele analüüsiti andmeid ka majade kaupa ning küsitluse koond tulemusi võrreldi Transpordiameti uuringu tulemustega. Samuti võrreldi omavahel koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vastuseid.

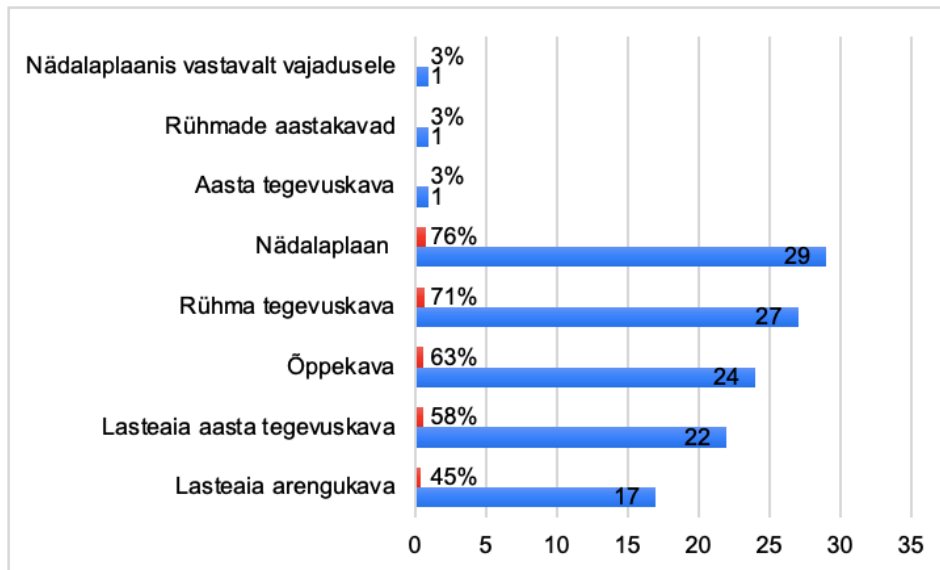
Uuringus osales 38 Jõhvi Lasteaiad õpetajat, mis moodustab 76% kogu sihtrühmast. Vaadeldes küsitlusele vastajaid majade kaupa, siis selgus, et Kalevipoja majast osalesid uuringus kõik õpetajad. Pillerkaare majast osales 10 õpetajat 12-st, mis moodustab 83%. Kõige madalam osalusprotsent oli Sipsiku majas, kus 19 õpetajast vastas 9, ehk 47%.

3.1 Liikluskasvatuse rakendamine lasteaias

Liikluskasvatuse rakendamise teemaplokis uuriti, kuidas Jõhvi Lasteaedade õpetajad liikluskasvatust läbi viivad, milliseid õppevahendeid ja meetoodilisi lähenemisi nad kasutavad ning kuidas on need igapäevases õppeprotsessis integreeritud. Transpordiameti 2018. aasta uuringus selgus, et liiklusteema kajastamine rühmade aastakavas, aasta tegevuskavas kui ka arengukavas levinum Ida-Virumaa lasteaedades vastavalt 81%, 72% ja 44% võrreldes seda uuringuga on tulemused teised.

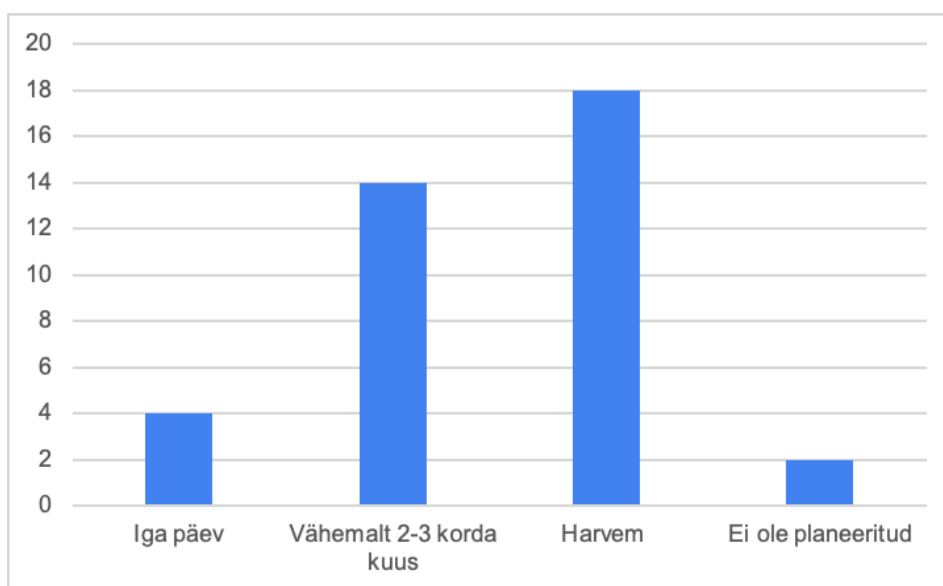
Uuringus selgus, et liikluskasvatuse teema on eraldi välja toodud rühmade aastakavas 3%, lasteaias aasta tegevuskavas 58%, õppekavas 63% ja arengukavas 45%. Liikluskasvatust dokumenteeritakse kõige enam nädalaplaanis 76%. Võrreldes saadud tulemusi Transpordiameti 2018. aasta üleriigilise uuringu „*Liikluskasvatuse korraldamine koolieelsetes lasteasutustes*“ andmetega, on mõningaid erinevusi. Riikliku uuringu tulemused on mõne võrra kõrgemad. Üleriigiliselt kajastub liiklusteema lasteaedade õppekavades 91%, nädalaplaanides 80% ning rühma

aastakavades ja aasta tegevuskavades vastavalt 68% ja 67% juhtudest. Ülevaate sellest, millistes dokumentides käsitletakse liikluskasvatuse teemat Jõhvi Lasteaedades, annab joonis 1.

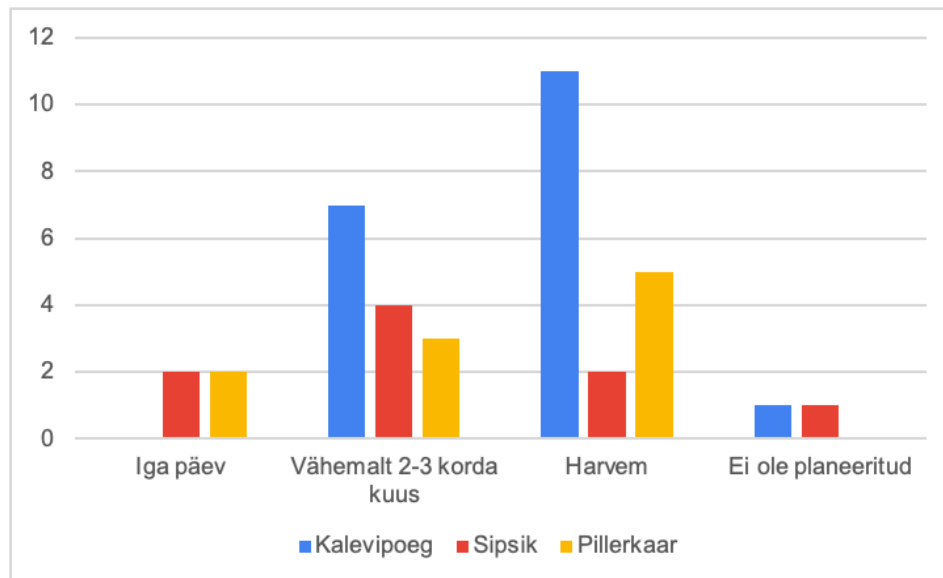
Joonis 1. Liikluskasvatuse teema kajastamine Jõhvi Lasteaedade dokumentides.

Uuringu tulemused näitasid, et 47% vastanutest kavandavad liiklusega seonduvaid teemasid õppe- ja kasvatustegevustes harvem kui kaks kuni kolm korda kuus, mis viitab teema käsitlemise vähesele regulaarsusele lasteasutustes. Ülevaade sellest, kui sageli kavandatakse liiklusega seonduvaid teemasid õppe- ja kasvatustegevustes annab joonis 2.

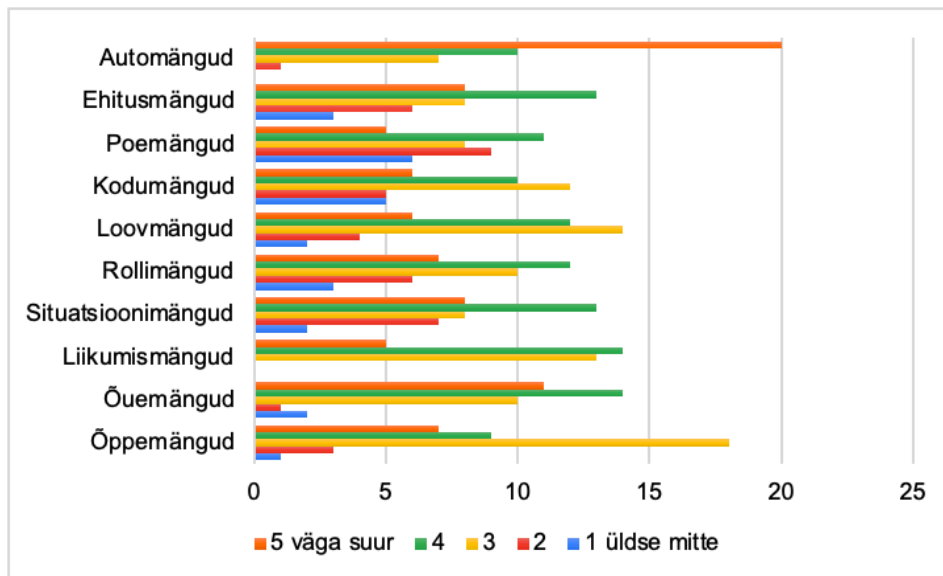
Joonis 2. Liiklusega seonduvate teemade käsitlemine Jõhvi Lasteaias.

Võrreldes liikluskasvatuse tegevuste planeerimise sagedusega Jõhvi lasteaia kolmes majas selgub, et Sipsiku ja Kalevipoja maja rühmades käsitletakse liiklus teemasid enamasti vähemalt 2–3 korda kuus. Ülevaate liiklusega seonduvate teemade kavandamise sagedus Jõhvi Lasteaia eri majades annab joonis 3.

Joonis 3. Liiklusega seonduvate teemade kavandamise sagedus Jõhvi Lasteaia eri majades.

Liikluskasvatuse on lõimitud erinevatesse tegevustesse ning moodustab lasteaia igapäevases õppe- ja kasvatustöös olulise osa. Uuringu andmed näitavad, et õpetajad pööravad liikluskasvatuse teemade lõimimisele tähelepanu mitmesugustes mänguliikides, sealhulgas õppemängudes, õuemängudes, liikumismängudes, situatsioonimängudes, rollimängudes, loovmängudes, kodumängudes, poemängudes, ehitusmängudes ja automängudes. Kõige sagedamini lõimitakse liikluskasvatuse rollimängudesse (83% lasteaedades) ja õppemängudesse (67% lasteaedades). Ülevaade sellest, kuidas liikluskasvatuse on lõimitud erinevatesse koolieelse lasteasutuse tegevustesse, on esitatud joonisel 4.

Joonis 4. Liikluskasvatuse teemade lõimimisele läbi erinevate mänguliikide.

Transpordiameti 2018. aasta uuringu taustaandmete põhjal selgus, et Ida-Virumaal lõimitakse liikluskasvatuse teemasid õppe- ja rollimängudesse vastavalt 83% ja 67% ulatuses. Võrreldes riikliku uuringu tulemustega ilmnes, et Jõhvi Lasteaedade vastanute seas olid vastavad näitajad 33% ja 67%, mis viitab sellele, et Jõhvi lasteaiad asutuses kasutatakse rollimänge vähem kui Ida-Virumaal.

Võrreldes koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vastuseid ilmneb, et mõlemas grupis on suhteliselt sarnane lõimimise tase. Mõlema grupi õpetajad hindasid liiklusteemade lõimimist eriti positiivselt õppemängudes, liikumismängudes ja situatsioonimängudes, kus tähelepanu skoorid kaldusid pigem kõrgele (4–5 skaalal 1–5). Samuti on rollimängude ja automängude lõimimisele pööratud mõlemas grupis märkimisväärselt tähelepanu.

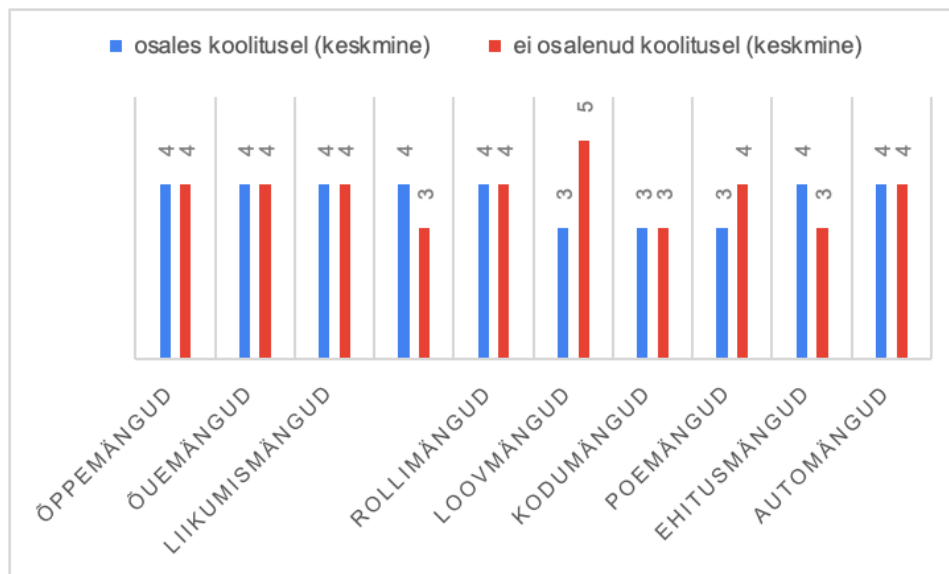
Andmed ei näita statistiliselt olulisi erinevusi koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vahel liikluskasvatuse lõimimise ulatuses ühegi mänguliigi puhul. Mõlemad grupid kasutavad liiklus teemasid mitmekülselt läbi mängude, olles võimelised siduma liikluskasvatust nii õues kui ka rühmatöös.

Samal ajal esineb mõningaid individuaalseid erinevusi vastajate vahel: liikluskasvatuse koolitusel mitteosalenud õpetajad märkisid madalama tähelepanu taseme (1–2) teatud mänguliikide lõimisel, kuid see ei olnud gruppide vahel läbiv trend. Seega võib öelda, et koolitusel osalemine ei too kaasa olulist muutust õpetajate harjumustes lõimida liikluskasvatust mängudesse. Koolitusel osalenud õpetajad hindasid kõige kõrgemalt auto mängude sobivust liikluskasvatuse lõimimiseks (keskmine hinnang 4), millele järgnesid

liikumismängud (4), õuemängud (4) ja õppemängud (4). Ka situatsioonimängude ja ehitusmängude kasutamist hinnati sarnase keskmisega(4). Peomängud said madalama hinnangu (3). Koolitusel mitteosalenud õpetajad hindasid samuti kõige kõrgemalt automänge (4) ja õuemänge (4). Poemängudele anti aga oluliselt kõrgem hinnang (4) kui koolitusel osalenud kolleegide poolt. Samuti peeti sobivamaks kodu- ja loovmänge (vastavalt 3 ja 4). Liikumismängude hinnang (4) jäi veidi madalamaks kui koolitusel osalenutel.

Riikliku 2018. aasta uuringu kohaselt on liiklusteema lõimimine mängudesse samuti väga levinud praktika. Kõige rohkem seostatakse liiklusteemat auto- ja õuemängudega, millele pöörab tähelepanu vastavalt 87% ja 77% lasteaedades. Samuti on liikluskasvatus lõimitud liikumis- ja õppemängudesse enam kui pooltes lasteaedades. Kuigi loov-, kodu- ja poe mängudes on liiklus teemade kajastamine olnud ajalooliselt tagasihoidlikum, näitavad uuringu tulemused, et viimastel aastatel on liikluskasvatuse lõimimine ka nendesse mängu vormidesse saenenud.

Poemängu puhul tõi siiski 36% lasteaedades välja, et liiklusteemadele seal sageli ei mõelda. Piirkondlikult lõimitakse liiklusteemat kodumängudesse sagedamini Tallinnas (43%) ja suurtes lasteaedades (41%). Ida-Virumaad iseloomustab aktiivne liiklusteema lõimimine Ülevaade koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate tulemustest on esitatud joonisel 5.

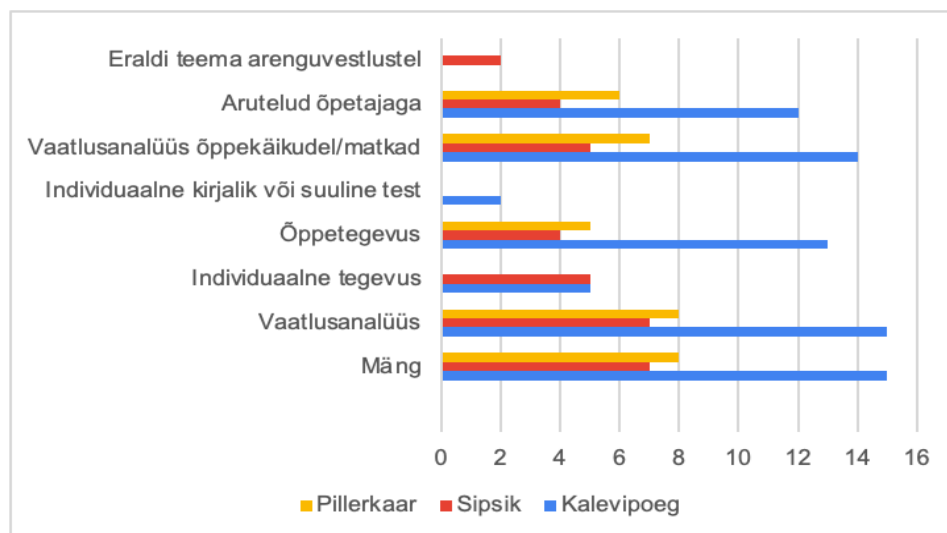

Joonis 5. Koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vastuste võrdluse keskmine liikluskasvatuse teemade lõimimisel mänguliikide kaudu.

Uuringus küsiti õpetajate hinnangut selle kohta, milliste tegevuste kaudu ja kui sageli nad

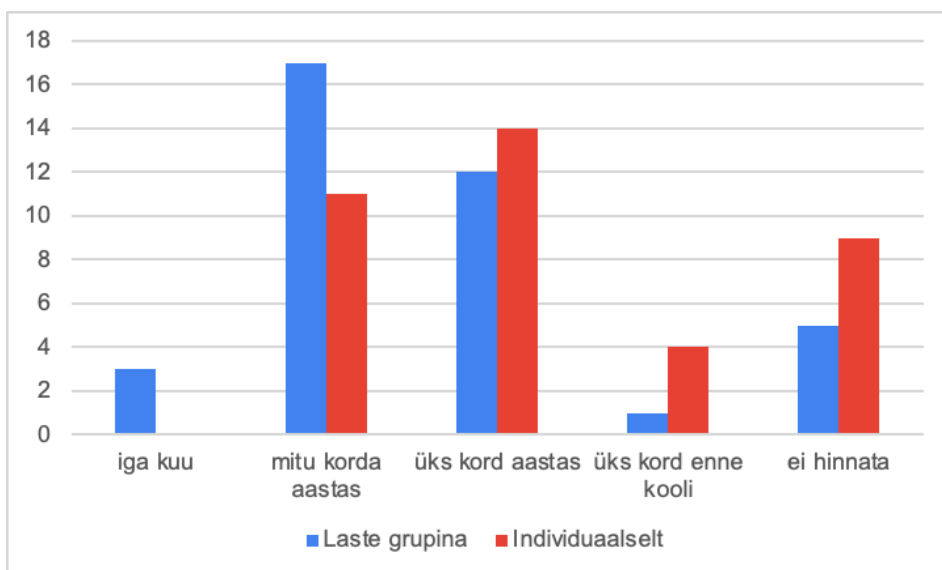
hindavad laste toimetulekut liikluskeskkonnas, keskendudes peamiselt praktilistele ja eakohastele meetoditele, nagu rolli- ja liikumismängud, liiklusolukordade jälgimine ning arutelud, mis võimaldavad süsteemselt analüüsida laste teadmisi, oskusi ja hoiakuid erinevates liiklussituatsioonides.

Uuringu tulemustest ilmnes, et kõige sagedamini kasutatakse hindamismeetodina mängulisi tegevusi (87%), millele järgnevad vaatluse ja analüüsi rakendamine (76%), õppekäikudel toimuv analüüsimine (71%) ning arutelud õpetajaga (71%). Samuti selgus, et laste toimetulekut grupina liikluses hinnatakse rühmades kõige sagedamini kord kuus (100% vastanutest), kuid märkimisväärne osa õpetajatest teeb seda ka mitu korda aastas (60%). Selline mitmetasandiline ja regulaarselt rakendatav lähenemine võimaldab õpetajatel kujundada terviklikumat arusaama laste liiklus valmidusest ning kohandada edasist õpet vastavalt laste arengu vajadustele. Ülevaate sellest, kuidas õpetajad hindavad laste toimetulekut liiklus keskkonnas annab joonis 6.

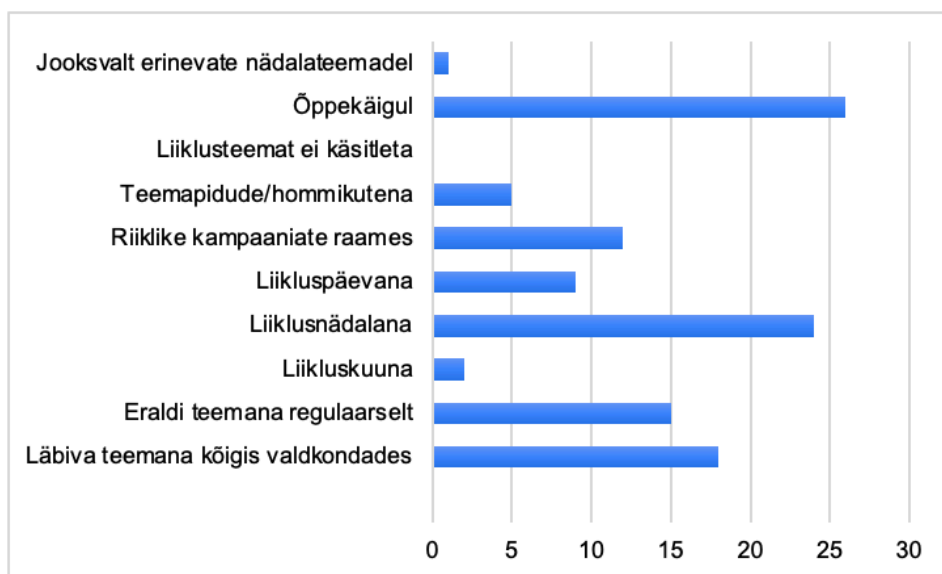
Joonis 6. Õpetajate hinnang laste toimetulekule liikluskeskkonnas.

Võrreldes koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vastuseid selgub, et liikluskasvatuse lõimimisel erinevatesse mänguliikidesse olid hinnangute keskmised üldiselt sarnased, kuid teatud mängudes ilmnemid märgatavad erinevused. Ülevaate sellest, kui sageli hinnatakse laste toimetulekut liiklus keskkonnas annab joonis 7.

Joonis 7. Laste toimetuleku hindamise sagedus liikluskeskkonnas.

Laste arengu eeldatavaid tulemusi liikluskasvatuse osas hinnatakse 89% vastanud lasteaedades. Kõige sagedamini tehakse seda vaatluse ja analüüsi kaudu õppekäikudel ja matkadel (61%) ning rühma õppetegevuse või laste arengu aastaanalüüsi raames (54%). Samuti antakse hinnanguid koolivalmiduse hindamisel, sellise praktika kohta andis kinnitust 49% vastanutest. Ülevaade sellest, kuidas hinnatakse laste arengu eeldatavaid tulemusi liikluskasvatuse osas annab joonis 8.

Joonis 8. Laste arengu eeldatavate tulemuste hindamine liikluskasvatuse valdkonnas

Analüüsidest käesoleva uuringu tulemusi koos 2018. aasta riikliku uuringuga, ilmneb selge vastavus laste liikluskasvatuse hindamismeetodite ja -sageduse osas. Riikliku uuringu andmetel hinnatakse enamikus lasteaedades (89%) laste arengut liikluskasvatuse valdkonnas, kusjuures peamiseks hindamisviisiks on vaatlusanalüüs õppekäikudel ja matkadel (61%), samuti rühma õppetegevuse ja laste arengu aastaanalüüsi kasutamine (54%). Lisaks antakse hinnanguid pooltes lasteaedades koolivalmiduse hindamisel (49%).

Käesoleva uuringu tulemused kinnitavad neid tendentse ning rõhutavad hindamismeetodite mitmekesisust ja regulaarset kasutamist. Erilist tähelepanu pälvivad mängulised tegevused, vaatlused ja õpetajaga toimuvad arutelud, mis on hindamisel laialdaselt levinud. Samuti selgub, et laste toimetuleku hindamine toimub rühmas peamiselt kord kuus, kuid seda rakendatakse ka sagedamini, võimaldades õpetajatel saada põhjalikumalt ülevaadet laste liiklus valmidusest ning kohandada õpetamist vastavalt laste arengu vajadustele.

Oluline on tähele panna piirkondlikke erinevusi. Riikliku uuringu tulemuste põhjal hinnatakse laste arengut liikluskasvatusele tavapärasest sagedamini Ida-Virumaa lasteaedades nii õpetaja vaatlusanalüüsi kaudu rühma õppetegevusele (69%) kui ka koolivalmiduse hindamisel (67%). See viitab piirkonna aktiivsele panustamisele liikluskasvatuse edendamise ning võib peegeldada kohalikke hariduslikke prioriteete ja ressursse.

Kokkuvõttes kinnitavad nii käesoleva uuringu kui ka riikliku uuringu tulemused, et laste toimetuleku hindamine liiklus keskkonnas on Eestis, et laste toimetulekut liikluses hinnatakse õpetajate poolt ning et see toimub mitmekesiste ja regulaarsete hindamismeetodite kaudu. Kasutatavad meetodid ulatuvad mängulistest tegevustest kuni süsteemsete vaatluste ja analüüsideni, mis võimaldab õpetajatel toetada laste liiklus valmidust ja ohutus käitumist ning arvestada õpetuse planeerimisel laste individuaalseid arenguvajadusi.

3.2 Liikluskasvatust mõjutavad tegurid ja head praktikad õpetajatelt

Selles plokis uuriti liikluskasvatust mõjutavad tegurid ja head praktikad õpetajatelt uuriti, millised tegevused toetavad või takistavad liikluskasvatuse läbiviimist ning milliseid tõhusaid ja toimivaid praktikaid õpetajad oma töös rakendavad.

Vastustest ilmnest, et mitmekesine tugivõrgustik ning ressursikasutus. Enim nimetatud toetus allikateks olid kolleegid ja õppeasutuse sisene meeskonnatöö (17 korral), sealhulgas liikumisõpetajad, rühma paarilised, juhtkond ja õppealajuhataja.

Õpetajad pidasid oluliseks võimalust ideid arutada ja koostöös lahendusi leida. Mitmed vastajad (14 korral) tõid välja toena veebipõhised allikad, nagu liikluskasvatus.ee, õppematerjalid internetist, sotsiaalmeedia ning temaatilised õppevideod. Samuti mainiti koolitusi (12 korral), Transpordiameti ja politsei korraldatud koolitusi, mille kaudu saadakse nii teoreetilisi teadmisi, kui ka praktilisi võtteid.

Olulise toe allikana mainiti väliseid koostööpartnereid (6 korral), näiteks politsei ja päästeamet, kes korraldavad lasteaedades teema üritusi, esitlusi ning pakuvad lastele vahetut kokkupuudet turvalise liiklemisega seotud ametkondadega.

Samuti märgiti lapsevanemaid (7 korral), kui toetajaid, kes aitavad näiteks helkurite toomise või oma erialaste teadmiste jagamise kaudu. Mõned õpetajad (3 korral) tõid esile, et nad ei vaja eraldi tuge või saavad hakkama iseseisvalt tänu oma kogemusele. Samas esines ka arvamusi, kus tunnetati toe puudumist või raskusi vajaliku info leidmisel.

Uuringus selgus, et õpetajad tuginevad liikluskasvatuse korraldamisel peamiselt meeskonnatööle, digitaalsetele õppematerjalidele, koolitustele ja väliste koostööpartnerite kaasamisele.

Eraldi vaadeldi, kas ja kuidas erinevad vastused koolitusel osalenud ning mitteosalenud õpetajate lõikes. Analüüsidest vastuseid, ilmneb, et liikluskasvatuse läbiviimisel saadava toe osas esineb selge erinevus koolitusel osalenud ja mitteosalenud õpetajate vahel. Koolitusel osalenud õpetajad tõid sagedamini esile institutsionaalset tuge pakkuvaid allikaid, sealhulgas Transpordiametit, politseid ja päästeametit, kelle panust hinnati olulise lisaväärtusena. Samuti mainiti tiheidalt liikluskasvatus.ee portaali kasutamist, osalemist sisekoolitustel ning mitmesuguste õppematerjalide, sealhulgas õppevideote, trükimaterjalide ja veebipõhiste ressursside rakendamist. Tähtsaks peeti ka kolleegide ja juhtkonna koostööd ning rühma meeskonna sisese arutelu rolli uute ideede ja lahenduste leidmisel.

Seejuures erinevad koolitusel mitteosalenud õpetajate vastused märgatavalt. Nende seas toodi sagedamini esile tuge kolleegidelt ja lapsevanematelt, samas kui professionaalsetele institutsionaalsetele allikatele (nt koolitused, politsei, Transpordiamet) viidati harvemini. Mitmed vastajad märkisid, et tuge ei ole saadud või ei vajata, rõhutades oma pikaajalist kogemust ja iseseisvust. Iseloomulik oli ka iseseisev materjalide otsimine, näiteks veebikeskkondadest, sotsiaalmeediast või trüki materjalidest, mis viitab suurele individuaalsele vastutusele ning vähesele tugivõrgustiku kasutamisele.

Takistuste nimetamisel eristus samuti koolitusel osalenud õpetajate teadlikum ja konkreetsem käsitlus. Peamisteks raskusteks peeti sobivate õppematerjalide ja visuaalsete vahendite puudust, ruumilisi kitsendusi (näiteks liiklusemärgistuse puudumine õuealal), õpetajate ebakindlust ning kartust eksida õpetamise sisus, samuti aja nappust ja suurt töökoormust. Samas rõhutasid mitmed õpetajad, et takistused on ületatavad süsteemse planeerimise, kolleegidega koostöö ja olemasolevate ressursside teadliku kasutamise kaudu. Mõned vastajad kinnitasid ka takistuste täielikku puudumist.

Koolitusel mitteosalenud vastused olid seevastu üldisemat laadi või puudusid takistusi käsitlevad vastused sootuks. Sageli mainiti, et ei osata takistusi nimetada või et neid ei esine. Mõned õpetajad märkisid takistusena laste noort vanust, motivatsiooni puudust või vanemate vähest koostöövalmidust. Samuti toodi esile vahendite ja õppematerjalide nappust, aga ka sobivate tingimuste puudumist, näiteks ohutute jalutusalade või liiklusõpperadade puudumist lasteasutuse vahetus läheduses.

Tulemuste võrdlus viitab selgelt, et liikluskasvatuse alases koolitusel osalemisel on oluline mõju õpetajate teadlikkusele, enesekindlusele ning suutlikkusele rakendada liikluskasvatust eesmärgipäraselt ja sisukalt. Koolitusel osalenud õpetajad kasutavad mitmekesisemaid ja süsteemsemaid tugivahendeid, orienteeruvad paremini erinevates ressursikanalites ning on üldiselt teadlikumad võimalikest takistustest ja nende ületamise viisidest. Seejuures näitab koolitusel mitteosalenud õpetajate vastuste üldisem laad ja väiksem institutsionaalsete tugi allikate kasutamine vajadust täiendava koolituse ja juhendamise järele. Võib järeldada, et täiendkoolitused toetavad õpetajate enesearengut, suurendavad liikluskasvatuse kvaliteeti ning aitavad tagada laste parema ettevalmistuse liiklus keskkonnas toimetulekuks.

Lisaks üldisele tugivõrgustiku kirjeldamisele analüüsiti ka 2023. aasta novembris Jõhvi Lasteaias toimunud liikluskasvatuse sise koolitusel osalenute ja mitteosalenute ettepanekuid. Koolitusel osalenute vastustes ilmnes eelkõige süsteemne ja institutsionaalne lähenemine. Rõhutati vajadust koostöö järele erinevate osapooltega (nt politsei, transpordiamet, lapsevanemad), praktiliste tegevuste ja töötubade (nt liikluslinnaku rajamine, rattapäevad) ning õpetajate teadlikkuse tõstmise ja sisekoolituste läbiviimise tähtsust. Tähtsal kohal olid ka ühtsed tegevusplaanid ja eesmärgid, infrastruktuuri arendamine (nt liiklusemärgid, teekattemärgistused), lasteaias põhised õppemängud ning mitmekesised ja lastepärased õppevahendid.

Koolitusel mitteosalenud ettepanekutes tõusid esile individuaalsed kogemused ja praktilised vajadused, nagu liiklusvahendite ja spordivahendite nappus, soov rohkemate liiklusteemaliste tegevuste järele ning õpetajatevahelise kogemuste vahetuse olulisus. Samuti toodi esile vajadus motiveeriva liikluskasvatuse plaani järele, mis toetaks rohkem väljasõite ning tegevusi väljaspool lasteaia territooriumi. Mitteosalenute vastustes peegeldus vajadus konkreetsete töövahendite ja otsese toetuse järele, samas kui koolitusel osalenud keskendusid rohkem süsteemse koostöö, teadlikkuse ja asutuse ühtsuse edendamisele.

Selles uuringus plokis keskenduti ka sellele, millised tegurid takistavad liikluskasvatuse tõhusat läbiviimist Jõhvi lasteaias. Uuringu käigus koguti õpetajate arvamusi, et kaardistada peamised probleemid ja takistused, millega nad liikluskasvatuse õppetunde planeerides ja ellu viies kokku puutuvad. Kokkuvõtteks selgus, et liikluskasvatuse läbiviimist takistavad mitmed olulised tegurid. Kõige sagedamini tõid õpetajad esile piiratud ajaressursi, mis takistab põhjalike ja korduvate liiklusteemaliste tegevuste läbiviimist (mainitud 10 korral). Samuti väljendasid mitmed õpetajad hirme ja kahtlusi, et praktilistel liiklustegevustel võib tekkida ohtlik olukord või õnnetus (5 korral).

Lisaks piiratud võimalustele lasta lapsi liiklusalal harjutada, puuduvad lasteaia õuealal sageli ka liiklusmärgid ja sobivad õppevahendid, mis raskendab reaalse liiklusolukordade jäljendamist ja õppimist (7 korral). Vähenenud koolitused ning teadlikkuse puudumine liikluskasvatusest on samuti korduvaks takistuseks (6 korral), mis mõjutab õpetajate valmisolekut ja pädevust liiklusohutuse teemadel tegutsemiseks.

Samuti mainiti takistustena suurenenud töökoormust ning piiratud rahalisi ressursse, mis ei võimalda vajalike õppematerjalide ja õppevahendite soetamist (5 korral). Laste individuaalsed eripärad ja vanus (6 korral) esinevad samuti takistusena, kuna nooremate laste puhul on liiklusohutuse mõistmine ja järgimine keerulisem ning nõuab spetsiifilisemat lähenemist. Lõpuks toodi välja ka laste vanemate ebapiisav koostöö ja mõningane vastumeelsus, mis pärsib lapse liiklusohutuse oskuste kodust kinnistamist ning jätkusuutlikku arendamist.

Sipsiku maja õpetajate vastustest kerkisid esile enim isiklikku laadi takistused. Õpetajad väljendasid ebakindlust, hirme ja teadmiste puudust liikluskasvatuse teemadel. Samuti mainiti vahendite ja lapsevanemate toetuse puudumist. Märkimisväärne osa selle maja

õpetajatest ei olnud koolitusel osalenud, mis viitab vajadusele täiendava juhendamise, nõustamise ja professionaalse arengu järele.

Kalevipoja maja õpetajate hulgas oli esindatus kõige arvukam ning probleemide spekter laiem. Lisaks aja puudusele ja suurenenud töökoormusele tõid vastajad esile ka ressursi nappuse ning sobimatu või puuduliku õuekeskkonna, mis ei võimalda turvalise ja tõhusa liikluskasvatuse läbiviimist. Kuigi enamik õpetajaid sellest majast olid koolitusel osalenud, ilmnas, et struktuursed ja organisatsioonilised takistused ei ole otseselt seotud õpetaja teadlikkuse, vaid institutsiooniliste tingimustega.

Pillerkaare maja õpetajate hinnangutes domineerisid füüsilised ja keskkonnaga seotud puudujäägid nagu õppematerjalide nappus ja turvalise õueala puudumine. Isiklike hirme ja teadmatust mainiti vähem, mis võib olla seotud asjaoluga, et märkimisväärne osa selle maja õpetajatest oli osalenud eelmainitud koolitusel. Sellest võib järeldada, et koolitusel osalemine toetab õpetajate enesekindlust ning vähendab subjektiivsete takistuste mõju.

Riikliku uuringu tulemused näitasid, et 85% lasteaedadest ei pidanud liikluskasvatuse läbiviimist probleemseks. Kuid 10% uuringus osalejatest tõi esile keskkonnaprobleemid, sealhulgas õueala puudused, nagu liikluslinnaku puudumine ja piiratud võimalused liikluskasvatuse praktiliseks läbiviimiseks. Samuti toodi välja õuealade kehv seisukord, näiteks auklikud teed, mis takistavad jalgratastega sõitmist ja liiklusmärkide paigaldamist. Samuti viidi esile vajadus rohkemate õppematerjalide ja ruumi järele, et liikluskasvatust tõhusamalt läbi viia. Uuringu tulemused näitasid, et kui õppekeskkond oleks paremini kohandatud, suudaksid õpetajad liikluskasvatust efektiivsemalt ellu viia.

Uuringus toodi esile mitmeid olulisi ettepanekuid, mis omakorda annavad aimu õpetajate ja lasteaia personaliga seotud vajadustest liikluskasvatuse tõhustamiseks. Kõige sagedamini mainiti vajadust koostöö tugevdamiseks, eriti politsei ja päästeametiga. Selle ettepaneku tõi välja 4 vastajat, kes soovisid, et koostööd nende ametiasutustega tuleks veelgi rohkem arendada, et korraldada praktilisi töötubasid ja liiklusohutuse üritusi lastele. Teise sagedase ettepanekuna esitati koolituste suurendamine õpetajatele, mis oli välja toodud 5 korral.

Õpetajad tõid esile, et regulaarsete ja praktiliste koolituste kaudu saaks tõsta oma teadmisi ja oskusi liikluskasvatuse valdkonnas, et pakkuda lastele kvaliteetset õpet. Õppevahendite ja materjalide täiustamine oli samuti sagedasti mainitud ettepanek, mille esitas 6 vastajat. Täiendavate kaasaegsete õppevahendite ja materjalide olemasolu on oluline liikluskasvatuse

edukaks läbiviimiseks. Lasteaia õueala ja infrastruktuuri parendamine tuli esile 5 korral, kus õpetajad soovisid, et lasteaia õuealale rajataks liiklusmärgid, teekattemärgistused ja liikluslinnak, et pakkuda lastele turvalist ja õpetlikku keskkonda liikluskasvatuse läbiviimiseks. Lastevanemate kaasamine oli ettepanek, mida tõi välja 3 vastajat. Õpetajad rõhutasid, et lastevanemate osalus ja koostöö on äärmiselt oluline liikluskasvatuse edukaks elluviimiseks, näiteks vestluste ja teema arendamise kaudu kodus.

Veel esitati ettepanek ühisürituste korraldamiseks liikluskasvatuse teemal, mille tõi välja 4 vastajat. Ühised matkad ja tegevused tugevdaks koostööd õpetajate, laste ja lastevanemate vahel ning annaksid lastele praktilisi kogemusi liikluses. Praktiliste tegevuste ja harjutuste suurendamine lastele, nagu näiteks rattapäevad ja liiklusolukordade harjutamine, toodi välja 3 korral, mis viitab sellele, et õpetajad soovivad rohkem kogemuslikke ja aktiivseid meetodeid lastele liiklusohutuse õpetamiseks. Viimaseks soovitati vanusele vastava metoodika rakendamist, mis oli esitatud 2 korral. Õpetajad soovisid arvestada laste vanuse ja arengutasemega, et kohandada liikluskasvatuse meetodeid vastavalt laste vajadustele.

Ettepanekute sisuline analüüs näitas, et kõige enam ettepanekuid liikluskasvatuse ühtsete põhimõtete kujundamiseks esitasid Kalevipoja maja õpetajad, kelle panus moodustas üle poole kõigist kogutud vastustest. Nende ettepanekud olid valdavalt sisulised ja süsteemsed, keskendudes ennekõike koostööle väliste partneritega, nagu politsei ja Transpordiamet. Samuti toodi välja vajadus ühiselt kokkulepitud tegevuskavade, praktiliste töötubade ja liiklusnädalate korraldamise järele.

Pillerkaare maja õpetajate ettepanekud keskendusid peamiselt praktilistele vajadustele. Rõhutati vajadust liikluslinnaku järele iga lasteaia territooriumil ning välja toodi soov korraldada rohkem ühistegevusi lasteaedade majade vahel. Samuti tehti ettepanekuid õppematerjalide ja vahendite ühtlustamiseks, samuti õpetajate koolitamiseks.

Sipsiku maja õpetajate ettepanekud viitasid mitmetele konkreetsetele vajadustele, sealhulgas täiendavate koolituste korraldamisele ja mitmekesisemate õppemängude ning spordivahendite soetamisele. Märkimisväärne osa vastustest keskendus olemasolevate ressursside puudulikkusele ning vajadusele suurendada liiklusteemaliste ürituste arvu nii lasteaias kui ka väljaspool seda.

Koolitusel osalenud õpetajate ettepanekud kajastavad suuremat teadlikkuse tõstmist, koolituste sageduse ja mitmekesistamise vajadust ning praktilise töö ja infrastruktuuri

arendamist lasteaedades. Üks olulisemaid ettepanekuid oli koolituste pakkumise sageduse ja mitmekesistamise suurendamine. Koolitusel osalenud õpetajad tõid korduvalt esile, et liikluskasvatuse olulisuse ja õpetamisvõimekuse tõstmiseks on vajalikud rohkem praktikale suunatud koolitused, mis aitaksid õpetajatel ühtseid põhimõtteid järgida. Samuti on oluline, et õpetajad saaksid jätkuvalt harida ja arendada oma professionaalseid oskusi, et oleks võimalik liikluskasvatust paremini läbi viia ja lastele huvitavamalt esitleda.

Erilised ettepanekud puudutasid ka ühisürituste korraldamist, nagu näiteks ühine liiklusnädal või matk, kus lapsed saaksid praktiliselt liiklusreegleid harjutada ja reaalses olukorras kogemusi omandada. Koolitusel osalenud õpetajad soovitasid, et sellised tegevused aitaksid tugevdada laste oskusi liikluses tegutsemiseks.

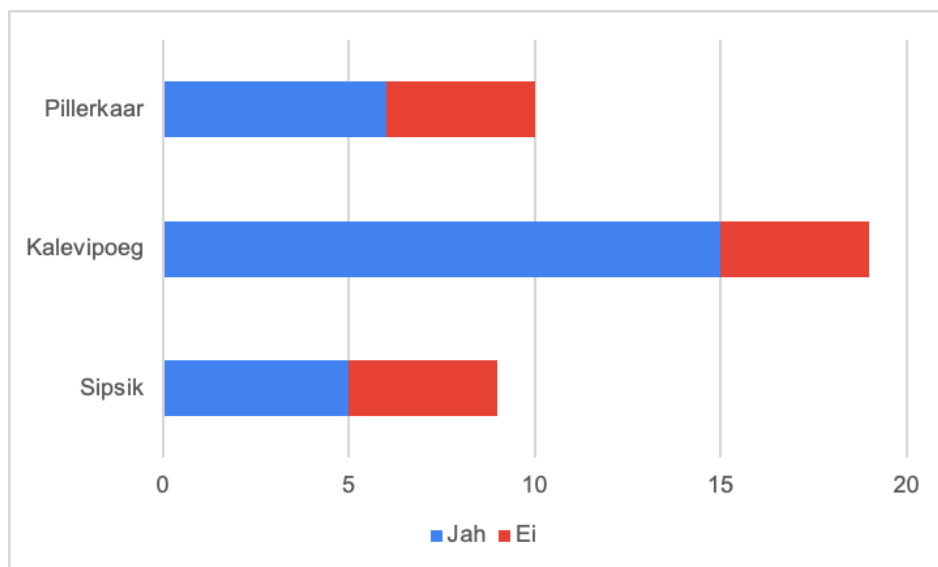
Lisaks sellele toodi esile vajadus luua lasteaedades spetsiaalne infrastruktuur, sealhulgas liikluslinnakud, kus lapsed saaksid harjutada liikluses liikumist, näiteks rattasõitu. Samuti oli soov, et lasteaedadesse paigaldatakse rohkem õppevahendeid, et muuta liikluskasvatus praktilisemaks ja lastele huvitavamaks. Lastevanemate kaasamine liikluskasvatuse protsessi tugevdaks koostööd ja aitaks tagada, et liikluskasvatuse eesmärgid oleksid kooskõlas ka kodus tehtava tööga.

Koolitusel mitteosalenud õpetajate ettepanekud keskendusid samuti lasteaia õueala infrastruktuuri arendamisele, kuid vähem keskenduti koolituse tiheduse ja praktilisuse küsimusele. Eriti esile tõsteti vajadus luua õuealal eraldi ala rattasõiduks, samuti paigaldada liiklusmärke, et lapsed saaksid harjutada liikluses liikumist. Samuti soovitati rohkem liiklusteemalisi üritusi, näiteks matkadel osalemist, kus lapsed saaksid praktiliselt kogeda liikluskasvatust ja õppida liiklusreegleid reaalses tingimustes.

Samuti ei kajastatud nende ettepanekutes konkreetseid õppevahendeid ega meetodika arendamist, kuigi tähelepanu pöörati teadlikkuse tõstmisele. Üks olulisemaid ettepanekuid, mis esitati vaid mitteosalenud õpetajate poolt, oli vanusele vastava meetodika rakendamine, mis arvestaks laste arengulisi eripärasid ja pakuks igas vanuses lastele sobivat liikluskasvatust. Uuringu tulemustest selgus, et õpetajad on valmis liikluskasvatuse läbiviimist veelgi tõhustama, kuid selleks on vaja paremat koostööd, koolitusi ja kaasaegseid õppe vahendeid ning lasteaia infrastruktuuri parandamist.

3.3 Liiklusalase täiendkoolituse mõju õpetajate praktikatele

Liiklusalase täiendkoolituse mõju käsitlevas osas keskenduti sellele, kas õpetajad osalesid 2023. aasta novembris Jõhvi Lasteaias toimunud liikluskasvatuse sisekoolitusel ning kuidas osalemine mõjutas nende õpetamispraktikaid ja liikluskasvatuse korraldamist igapäevases töös. Uuringu tulemuste põhjal selgus, et liiklusalasel täiendkoolitusel osales kokku 26 õpetajat ja 12 õpetajat ei olnud koolitusel osalenud. Uuringus osalenute hulgas ei olnud liikluskasvatuse koolitusel osalenud 4 Kalevipoja-, Pillerkaar- ning Sipsiku maja õpetajat. Kolme lasteaia maja õpetajatest, kes küsimustikule vastasid, osales liikluskasvatuse koolitusel kokku ligikaudu 68%. Ülevaate osalejate osalemisest 2023. aasta novembris Jõhvi Lasteaias toimunud liikluskasvatuse sisekoolitusel annab esitatud joonis 9.

Joonis 9. Ülevaade õpetajate osalemisest 2023. aasta novembris Jõhvi Lasteaias toimunud liikluskasvatuse sisekoolitusel.

Koolituse kasulikkust hindas vastanutest kokku 26 õpetajat, kellest 69% pidas koolitust väga väärtuslikuks (hindegas 4 või 5). Sipsiku maja õpetajad hindasid koolitust üldiselt positiivselt, kuid koolitusel osalemise määr oli madalam (56%). Kalevipoja maja õpetajad osalesid koolitusel kõige aktiivsemalt (79%) ning enamus hindas koolitust kasulikuks või väga kasulikuks. Pillerkaare maja õpetajad hindasid koolitust samuti enamasti positiivselt, osalemismäär oli 60%.

Uuringu käigus, mida õpetajad on liikluskasvatuse täiendkoolituselt omandatud igapäevatoos rakendanud saime vastuseks, et õpetajad on koolitusel saanud teadmisi praktikas rakendanud mitmekesiselt, eelistades peamiselt praktilisi ja mängulisi meetodeid. Praktilisi tegevusi, nagu

õppekäigud, helkuri katsed, arutelud liiklusohutuse teemadel, turvavahendite kasutamine ning töölehtede ja õppematerjalide rakendamine, on oma igapäevatöös kasutanud 12 õpetajat 18-st vastanust, mis moodustab 67%. Mängulisi meetodeid, nagu liiklummängud, situatsioonimängud ja viktoriinid, mainis 10 õpetajat ehk 56% vastanutest.

Toodi välja, et laste teadlikkust liiklusreeglitest tõstetakse igapäevaselt, pöörates tähelepanu nii õigete käitumismustrite kujundamisele kui ka puuduste märkamise oskuse arendamisele.

Õpetajad kasutasid koolitusel saadud teadmisi näiteks õppemängude ja liiklusalaste situatsioonimängude kavandamisel, helkurite vajalikkuse selgitamisel ning praktiliste katsete läbiviimisel (nt helkuri nähtavus taskulambi abil). Õppekäikude käigus kannavad helkurveste ka õpetajad, andes eeskuju ohutu liiklemise kohta. Samuti rõhutati arutelude ja teadmiste jagamise olulisust laste ning nende vanematega, et tugevdada perede teadlikkust liiklusohutusest.

Mitmed vastajad tõid välja, et koolitus toetas ka digipädevuste arengut, mille tulemusel on hakatud rohkem tähelepanu pöörama laste digiturvalisusele ja vastavate oskuste õpetamisele. Samuti kasutati uusi teadmisi, et pakkuda lastele praktilisi tegevusi ja luua teadlikumat koostööd vanematega. Osa vastanuid märkis, et enamik teemadest oli neile juba eelnevalt tuttavad, kuid koolitus aitas teadmisi kinnistada ja pakkus uusi vaatenurki igapäevaseks õpetamiseks. See näitab, et täiendkoolitusel osalemine mõjutas õpetajate praktikate mitmekesistamist ja tõi kaasa uusi lahendusi liikluskasvatuse integreerimisel õppe- ja kasvatustegevustes.

3.4 Kokkuvõtavad järeldused liikluskasvatuse uuringust

Uuringu tulemused annavad väärtuslikku teavet Jõhvi Lasteaia õpetajate seisukohtadest ja kogemustest liikluskasvatuse läbiviimise osas ning toovad esile olulised valdkonnad, mida tuleks arendada, et tagada liikluskasvatuse süsteemne ja efektiivne rakendamine lasteaias.

Peamised tulemused:

- Koolitusel osalenud õpetajad kasutavad sagedamini professionaalset tuge ja struktuure (nt Transpordiamet, politsei, päästeamet);
- Kolleegide ja juhtkonna koostöö toetab liikluskasvatuse läbiviimist, seda enam koolituse läbinud õpetajate seas;
- Koolitusel mitteosalenud õpetajad tuginevad enamasti isiklikule kogemusele, lapsevanematele ja veebipõhisele materjalile;

- Koolitus suurendab õpetajate teadlikkust võimalikest takistustest ning nende ületamise võimalustest;
- Peamised takistused on seotud õppevahendite nappuse, ruumiliste piirangute, õpetajate ebakindluse ja ajapuudusega;
- Koolitusel mitte osalenute seas esineb rohkem teadmatuses tingitud vastuseid ja vähem süsteemset lähenemist;
- Lastevanemate koostöö puudumine ning nende vähene osalus võib pärssida liikluskasvatuse tõhusust;
- Lasteaia infrastruktuuri (nt liikluslinnaku) arendamine loob paremad eeldused praktiliseks liikluskasvatuseks;
- Õpetajate koolitamine aitab tõsta teadlikkust, enesekindlust ja oskust lõimida liiklusteemad õppeprotsessi.

Uuringu ajal valmis Kalevipoja maja ette liikluslinnak, mis pakub edaspidi suurepäraselt võimalust praktilise liikluskasvatuse läbiviimiseks õuesõppe osana. See on oluline samm süsteemse liikluskasvatuse suunas. Tähelepanuväärne on ka see, et Jõhvi Lasteaedade pedagoogilisel nõupidamisel 30. aprillil oli esmakordselt päevakorras teema „Liikluskasvatus ja turvalisus lasteaia õuealal“, mida varasematel nõupidamistel käsitletud ei olnud. See näitab kasvavat teadlikkust ja valmisolekut kujundada lasteaedade õuekeskkonnad sihipärasemalt liikluskasvatust toetavaks. Lisaks algatas Kalevipoja maja õppejuht koostöö Transpordiametiga, mille tulemusena on plaanis korraldada õpetajatele erialane koolitus „Liikluskasvatuse läbiviimine lasteaias“. Koolitus on tasuta ja selle eesmärgiks on õpetajate teadlikkuse ja pädevuste tõstmine liikluskasvatuse valdkonnas. Koolituse käigus antakse õpetajatele praktilisi teadmisi ja juhiseid, kuidas lõimida liiklusteemad igapäevasesse õppeprotsessi. Samuti tutvustatakse Transpordiameti poolt välja töötatud õppevahendeid ja metoodilisi põhimõtteid liikluskasvatuse süsteemseks rakendamiseks lasteaias.

Uuringu tulemused andsid väärtuslikku teavet Jõhvi Lasteaia õpetajate seisukohtadest ja kogemustest liikluskasvatuse läbiviimise osas ning tõid esile olulised valdkonnad, mida tuleks arendada, et tagada liikluskasvatuse süsteemne ja efektiivne rakendamine lasteaias.

Peamised tulemused:

- Koolitusel osalenud õpetajad kasutavad sagedamini professionaalset tuge ja struktuure (nt Transpordiamet, politsei, päästeamet);
- Kolleegide ja juhtkonna koostöö toetab liikluskasvatuse läbiviimist, seda enam koolituse läbinud õpetajate seas;

- Koolitusel mitteosalenud õpetajad tuginevad enamasti isiklikule kogemusele, lapsevanematele ja veebipõhisele materjalile;
- Koolitus suurendab õpetajate teadlikkust võimalikest takistustest ning nende ületamise võimalustest;
- Peamised takistused on seotud õppevahendite nappuse, ruumiliste piirangute, õpetajate ebakindluse ja ajapuudusega;
- Koolitusel mitte osalenu te seas esineb rohkem teadmatuses tingitud vastuseid ja vähem süsteemset lähenemist;
- Lastevanemate koostöö puudumine ning nende vähene osalus võib pärssida liikluskasvatuse tõhusust;
- Lasteaia infrastruktuuri (nt liikluslinnaku) arendamine loob paremad eeldused praktiliseks liikluskasvatuseks;
- Õpetajate koolitamine aitab tõsta teadlikkust, enesekindlust ja oskust lõimida liiklusteemad õppeprotsessi.

Uuringu ajal valmis Kalevipoja maja ette liikluslinnak, mis pakub edaspidi suurepäraselt võimalust praktilise liikluskasvatuse läbiviimiseks õuesõppe osana. See on oluline samm süsteemse liikluskasvatuse suunas. Tähelepanuväärne on ka see, et Jõhvi Lasteaedade pedagoogilisel nõupidamisel 30. aprillil oli esmakordselt päevakorras teema „Liikluskasvatus ja turvalisus lasteaia õuealal“, mida varasematel nõupidamistel käsitletud ei olnud. See näitab kasvavat teadlikkust ja valmisolekut kujundada lasteaedade õuekeskkonnad sihipärasemalt liikluskasvatust toetavaks. Lisaks algatas Kalevipoja maja õppejuht koostöö Transpordiametiga, mille tulemusena on plaanis korraldada õpetajatele erialane koolitus „Liikluskasvatuse läbiviimine lasteaias“. Koolitus on tasuta ja selle eesmärgiks on õpetajate teadlikkuse ja pädevuste tõstmine liikluskasvatuse valdkonnas. Koolituse käigus antakse õpetajatele praktilisi teadmisi ja juhiseid, kuidas lõimida liiklusteemad igapäevasesse õppeprotsessi. Samuti tutvustatakse Transpordiameti poolt välja töötatud õppevahendeid ja meetoodilisi põhimõtteid liikluskasvatuse süsteemseks rakendamiseks lasteaias.

4. ARUTELU JA JÄRELDUSED

Käesoleva uurimistö eesmärk oli uurida, kuidas toimub liikluskasvatus Jõhvi Lasteaedade erinevates majades ning millist mõju avaldas õpetajate teadlikkusele ja praktikale 2023. aasta sügisel toimunud täiendkoolitus. Töö keskendus õpetajate kogemustele, hoiakutele ja

liikluskasvatuse lõimitusele igapäevasesse õppeprotsessi, võttes arvesse organisatsioonilisi muudatusi, mis olid seotud kolme iseseisva lasteaia ühendamise üheks haridusasutuseks.

Uuringu tulemused kinnitasid, et liikluskasvatus koolieelses eas on oluline ja lasteaedades hästi teadvustatud osa õppe- ja kasvatustööst. Õpetajad väärtustavad liiklusohutuse õpetamist ning seostavad selle lõimimist igapäevategevustega lapse sotsiaalsete ja kognitiivsete oskuste arengu kontekstis. See on kooskõlas varasemate uuringutega (Transpordiamet, 2016; 2018), mis rõhutavad liikluskasvatuse olulisust alushariduse tasandil ja selle rakendamise süsteemsust.

Tulemused näitasid, et liikluskasvatuse kvaliteet sõltub suure osas õpetaja isiklikust initsiatiivist, teadlikkusest ja professionaalsetest pädevustest. Vaatamata organisatsioonilisele ühtsusele ilmnisid rühmade ja majade vahel erinevused meetodikates, lähenemistes ning tegevuste järjepidevuses. See osutab vajadusele kehtestada ühtsed põhimõtted, meetodilised juhised ja tugistruktuurid, mis toetaksid liikluskasvatuse ühtlustamist kogu organisatsiooni tasandil. Sarnast vajadust on rõhutanud ka Transpordiameti (2018) varasemad analüüsid, kus osutati liikluskasvatuse koordineerimise ja süsteemsuse puudujääkidele.

Täiendkoolitus osutus oluliseks mõjuteguriks õpetajate teadlikkuse ja pädevuse kasvatamisel. Õpetajad hindasid koolitust kõrgelt, tuues esile saadud teadmisi ja praktilisi oskusi, mis aitasid paremini mõista liikluskasvatuse süstemaatilise käsitlemise vajalikkust. Samuti suurendas koolitus õpetajate enesekindlust ning toetas meetodiliste vahendite mitmekesistamist. Muir jt (2010) on rõhutanud, et õpetajate praktilised kogemused ja järjepidev professionaalne areng on määrava tähtsusega liikluskasvatuse tulemuslikkuses, aidates siduda teoreetilisi teadmisi igapäevase pedagoogilise praktikaga.

Oluliseks aspektiks kujunes ka turvalise õue keskkonna ning õppematerjalide ja vahendite kättesaadavus. Õpetajad väljendasid soovi täiendada õuealal liiklusõppeks vajalikke elemente ning töid esile vajaduse praktiliste oskuste arendamiseks koolitustel. Enesekindel ja piisava ettevalmistusega õpetaja suudab efektiivsemalt suunata laste liikluskäitumist ja õpetada neile vajalikke teadmisi ohutuks liiklemiseks.

Tugev rõhuasetus oli koostöö lapsevanematega. Uuringust ilmnis, et õpetajad peavad lastevanemate kaasamist oluliseks teguriks lapse liikluskasvatuse toetamisel. Sooviti suuremat järjepidevust ja struktureeritust lapsevanematega suhtlemisel ning koostöö planeerimisel. Transpordiameti (2018) uuringud on samuti näidanud, et kodu ja lasteaia

vaheline tihe koostöö suurendab lapse liiklusteadlikkust ja toetab turvaliste käitumisviiside kujunemist.

Kuigi koolitustel osalemise aktiivsuses ja füüsilistes keskkonnatingimustes oli erinevusi, on positiivne, et kõigi Jõhvi Lasteaedade majade õpetajad jagavad ühist arusaama liikluskasvatuse olulisusest ning tunnevad vajadust koostöö ja süsteemsuse suurendamise järele. Lasteaedade liitmine ning ühine täiendkoolitus on olnud tõhusad sammud õpetamispraktikate ühtlustamisel ja organisatsioonilise sidususe suurendamisel.

Tulemused kinnitasid, et kuigi ühtset organisatsioonisisest liikluskasvatuse alusdokumenti veel ei eksisteeri, on õpetajate hoiakud ja tegevused muutumas ühtsemaks. Õpetajad näitasid üles valmidust edasiseks koostööks, soovides ühiselt koostada õppematerjale, fikseerida põhimõtted ja jagada praktikaid. Selline areng loob eeldused liikluskasvatuse süstemaatiliseks ja järjepidevaks arendamiseks kogu organisatsiooni tasandil.

Järeldusena võib öelda, et liikluskasvatus on alushariduse oluline osa, mille kaudu toetatakse laste turvalisuse, sotsiaalsete oskuste ja kognitiivsete võimete arengut ning valmistatakse neid ette iseseisvaks ja ohutuks liikumiseks. Uuringu tulemused näitasid, et õpetajate professionaalne pädevus ja teadlikkus on liikluskasvatuse kvaliteedi kujunemisel määrava tähtsusega. Seetõttu tuleb jätkuvalt toetada õpetajate professionaalset arengut läbi täiendkoolituste, mis aitavad suurendada nii teadmisi kui ka enesekindlust liiklus teemade käsitlemisel.

Liikluskasvatuse tulemuslik rakendamine eeldab süsteemset lähenemist kogu organisatsiooni tasandil. Vajalik on ühtne korraldus, selged juhised ja sõnastatud põhimõtted, mis aitaksid vähendada erinevusi erinevate rühmade ja majade vahel. Samuti rõhutasid õpetajad koostöö olulisust lapsevanematega, pidades seda lapse liiklusalase arengu seisukohast üheks olulisemaks teguriks. Selline koostöö peab olema teadlikult planeeritud ja järjepidev, et tagada lapsele ühtne ja toetav kasvukeskkond.

Uuringust ilmnemise teatud erinevused Jõhvi Lasteaedade majade vahel, mis olid seotud nii koolitustel osalemise aktiivsuse, keskkonnatingimuste kui ka õpetajate hoiakutega. Siiski on positiivne, et kõigis majades valitseb ühine arusaam koostöö vajalikkusest ning soov liikluskasvatust süsteemselt arendada. Täiendkoolitustel osamine avaldas õpetajate tööle selgelt positiivset mõju see pakkus uusi ideid, rikastas metoodilisi oskusi ning süvendas arusaamist liikluskasvatuse süsteemsest käsitlemisest. Organisatsiooniline ühtlustamine ja

ühiste koolituste läbiviimine on omakorda aidanud kaasa õpetamispraktikate ühtlustumisele erinevate majade vahel. Siiski vajavad õppeprotsessi ühtlustamine ja toetavate struktuuride nagu ametlikud alusdokumendid ja ühised õppematerjalid väljatöötamine edasist tähelepanu, et tagada järjepidev ja kvaliteetne liikluskasvatus kogu organisatsiooni ulatuses. Märkimisväärne on ka õpetajate valmisolek ja motivatsioon panustada liikluskasvatuse arendamisse, mis loob tugeva aluse Jõhvi Lasteaedade ühtse, järjepideva ja kõrgetasemelise liikluskasvatuse kujunemiseks tulevikus.

KOKKUVÕTE

Uurimistöö eesmärgiks oli analüüsida ja kaardistada Ida-Virumaal tegutseva koolieelse lasteasutuse õpetajate liikluskasvatuse korraldust, keskendudes õpetajate teadlikkusele, kasutatavatele meetodikatele ja õppevahenditele ning selgitada, kuidas on sisekoolitus mõjutanud õpetajate igapäevast tööpraktikat. Uuring püüdis vastata küsimusele, kuivõrd on õpetajad valmis süsteemselt ja teadlikult liikluskasvatust rakendama, millised on toetavad ja takistavad tegurid ning milliseid soovitusi saab teha liikluskasvatuse arendamiseks.

Uurimisülesanded olid:

- Kaardistada, milliseid meetodikaid ja õppevahendeid kasutatakse liikluskasvatuse läbiviimisel;
- Uurida, kuidas lõimitakse liikluskasvatus igapäevasesse õppeprotsessi;
- Analüüsida õpetajate teadlikkust, hoiakuid ja valmisolekut liikluskasvatuseks;
- Hinnata koolitusel osalemise mõju õpetajate praktikatele ja liikluskasvatuse korraldusele;
- Võrrelda tulemusi varasema riikliku uuringuga.

Empiirilise osa andmed koguti kvantitatiivse ankeet küsitluse kaudu, millele vastasid piirkonna koolieelse lasteasutuse õpetajad. Uuringu tulemused näitasid, et liikluskasvatus on küll osa õpetajate igapäevatööst, ent selle rakendamine on sageli ebaühtlane ja vähe dokumenteeritud. Enim kasutatud meetodid olid mängulised tegevused, arutelud, vaatlused ja õppekäigud. Õpetajad peavad liikluskasvatust oluliseks, kuid märkisid takistustena piiratud aega, ressursse ning lastevanemate vähest kaasatust.

Olulise tugevusena tõi uuring esile õpetajate kõrge teadlikkuse ja motivatsiooni teemat arendada. Positiivseks mõjuks oli ka sisekoolitus, mis suurendas õpetajate oskusi, julgust rakendada liikluskasvatust mitmekesisemalt ja parandada koostööd lastevanematega. Lisaks kasutati erinevaid digivahendeid ning tehti koostööd kohalike asutustega, nagu Transpordiamet ja politsei, mis suurendas õpetamise usaldusväärset ja sidusust.

Töö põhjal tehakse järgmised ettepanekud:

- Uurimis- ja arendustegevuse jätkamiseks tuleks uurida laste valmisolekut iseseisvaks liiklemiseks, mis aitaks siduda õpetajate tegevused laste arengutasemega;

- Luua ühtne hindamissüsteem, mille alusel saab jälgida laste teadmiste ja oskuste arengut liikluskäitumises;
- Arendada õppekava täiendust, kus liikluskasvatus on lahti kirjutatud vanuseti, sh eesmärgid, sisu ja soovituslikud meetodid;
- Koostada abimaterjalid vanuserühmade kaupa, et toetada õpetajate süsteemset tegutsemist;
- Korraldada regulaarseid koolitusi ja kogemusvahetusi, et ühtlustada õpetamispraktikaid ja jagada tõhusaid metoodikaid;
- Tugevdada koostööd lapsevanematega, kaasates neid rohkem liiklus teemalistesse tegevustesse ja teadlikkuse tõstmisesse;
- Parandada õpikeskkonna liiklusohutust, sh õuealade märgistust ja liikluspõhiseid õppevahendeid.

Uuringu tulemused toetavad vajadust senisest süsteemsema ja teadlikuma lähenemise järele liikluskasvatuses. Õpetajate valmisolek ja senised head praktikad loovad tugeva aluse, millele saab tugineda edasiste tegevuste ja arenduste planeerimisel. Käesolev uurimistöo annab olulise sisendi piirkondliku koolieelse lasteasutuse Jõhvi Lasteaiad liikluskasvatuse edasiseks arendamiseks, pakkudes suuniseid nii õppekava täiendamiseks, hindamissüsteemi loomiseks kui ka õpetajate professionaalse arengu toetamiseks. Süsteemne, eesmärgistatud ja koostööl põhinev lähenemine aitab kujundada laste liikluskäitumist turvaliseks ja vastutustundlikuks juba varases eas.

KASUTATUD KIRJANDUS

An, M. Y, Shin, K.S. (2023). *Õpetajate arusaamad VR-i kasutatavast liiklus- ja elu ohutuse õppeprogrammist varajases lapsepõlves. Cheju Halla ülikooli varajase hariduse osakond, Won Kwang ülikooli digitaalse sisu inseneri osakond.* Korea Vabariik. Kasutatud 02.04.2025. <https://www.mdpi.com/2076-3417/13/2/777>

Children in road traffic. (2013). *The DaCoTA Road Safety Project.* Kasutatud 19.03.2025. https://ec.europa.eu/transport/road_safety/sites/roadsafety/files/specialist/erso/pdf/safety_issu es/age_group/01-child_traffic_safety_en.pdf

Congiu, M., Whelan, M., Oxley, J., Charlton, J., D'Elia, A., Muir, C. (2008). *Lapsed jalakäijad: tegurid, mis on seotud ohutu ja teede ületamise võimega areng koolituspakett.* Monashi Ülikool.

Creswell, J. W., Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.).* SAGE Publications.

Eesti Liikluskasvatuse Ühing. (2021). *Koolieelsete lasteasutuste liikluskasvatuse korraldus.* Kasutatud 14.04.2025. <https://www.transpordiamet.ee/sites/default/files/documents/2021-11/aruanne.pdf>

Eensoo, D. (2008). *Riskeeriv liikluskäitumine ning riskikäitumise markerid kooliõpilaste ja sõidukijuhtidel.* Doktoriväitekirja kokkuvõte. Eesti arst, 87(4), 255-259.

Euroopa Transpordiohutuse Nõukogu. (s.a). *Liiklushariduse ja liikuvusõppe peamised põhimõtted.* LEARN. Kasutatud 31.03.2025. <https://www.liikluskasvatus.ee/sites/default/files/uploads/2020/05/LEARN-Key-Principles%20C%20eesti-keeles.pdf>

Euroopa Transpordiohutuse Nõukogu. (2021). *Projekti „LEARN!“ käsiraamat liiklushariduse ja liikuvusõppe tegevuste arendamiseks ja hindamiseks.* Kasutatud 31.03.2025. <https://www.liikluskasvatus.ee/sites/default/files/2022-01/LEARN-liiklushariduse%20ja%20iikuvusõppe%20tegevuste%20arendamise%20ja%20hindamise%20käsiraamat.pdf>

Elvik, R., Vaa, T. (2004). *The Handbook of Road Safety Measures.* Elsevier.

Fyhri, A., Bjørnskau, T., Ulleberg, P. (2004). *Liiklusõpetus lastele laua mudeliga.*

Grünberg, G. (2015). *Liikluskasvatus. Koos turvalisema liikluse nimel.* Maanteeameti kodulehelt. Tallinn. Kasutatud 31.03.2025. <https://en.calameo.com/read/002517312995039c85d87>

Hammond, J., Cherrett, T., Waterson, B. (2015). *Making in-class skills training more effective: The scope for interactive videos to complement the delivery of practical pedestrian training*. Kasutatud 12.02.2025.

<https://bera-journals-onlinelibrary-wileycom.ezproxy.utlib.ut.ee/doi/epdf/10.1111/bjet.12205>

Hammond, R., Mayhew, L., Whelan, M., Kehoe, E. (2015). *Road safety education for children: Learning through real-world experiences*. Transportation Research Board.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta. Uurimistöo koostamise juhend humanitaar- ja sotsiaalalade üliõpilastele*. Tartu. Tartu Ülikooli Kirjastus.

Häälme, A. (2023). “Õpetajate hinnanguid laste liiklusalastest teadmistest ja oskustest koolieelsetes lasteasutustes Valgamaa lasteaegade näitel”. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool Narva kolledz.

Jaani, J., Aru, L. (2010). *Lõiming. Lõimingu võimalused põhikooli õppekavas*. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus. Kasutatud 12.02.2025.

<https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:55785>

Jõhvi Lasteaiad. (2023). *Õppekava*. Jõhvi. Kasutatud 10.03.2025.

<https://www.johvila.edu.ee/oppekava/>

Kask, A. (2021). *Liiklusõpe eelkooliealistele lastele: metoodilised soovitused õpetajatele*. Eesti Maanteemuuseum.

Keskinen, E. (2014). *Lapsed ja noored liikluses- arengulised eeldused ja liiklusohutus*. Kasutatud 08.02.2025.

https://agamina.ee/wp-content/uploads/2019/12/keskinen_e_2012_lapset_ja_nuoret_raportti_nettiin08.02.2016.pdf

Kongi, A. (2006). *Liikluskasvatus lasteaia igapäevatoos. Liikluskasvatuse põhimõtete rakendamine ning teemade käsitlemine lasteaias*. Tallinn. Kirjastus Ilo.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Riigi Teataja I 2008, 23, 152.

Kuurme, T. (2013). *Haridusleksikon. Kasvatus*. Eesti Keele Sihtasutus. Tallinn. Kasutatud 08.02.2025. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:134642/113431/page/1>

Kuuspalu, K. (2018). Tea ja Toimeta. Nr 44. *Liikluskasvatus koolieelses eas ehk mida Jukule liikluskasvatuses õpetad, seda Juhani liikluskäitumises näed*. Tartu. Kirjastus Atlex.

Kuuspalu, K., Edasi, S. (2019). *Liikluses meelega*. Tarkvanem. Kasutatud 12.02.2025.

<https://tarkvanem.ee/ohutus-turvalisus-artiklid/liikluses-meelega/>

Kuuspalu, K., Edasi, S. (2019). *Liikluskasvatus koolieelses lasteasutuses*. Tartu Ülikool.

Käis, J. (1992). *Isetegevus ja individuaalne tööviis*. Tallinn: Koolibri, 13-14 lk.

Käis, J. (2004). *Kooli-raamat*. Koostanud F. Eisen. Tartu: Ilmamaa, 11 lk.

Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed*. Tartu: Studium, 108-109, 446 lk.

Laste liikluskasvatuse kord. (2011). RT I, 24.10.2011, 2.

Liiklusseadus. (2011). Riigi Teataja I, 2010, 44, 261.

Liikluskasvatus. (s.a). *Soovitusi lasteaiia õpetajale*. Transpordiamet. Kasutatud 14.04.2025.
<https://www.liikluskasvatus.ee/et/opetajale/1/ohutusteemaline-opetajaraamat/alusharidus/soovitusi-lasteaia-opetajale>

Liikluskasvatus. (s.a.). *Õppe- ja kasvatusetegevuse lõimimine aastaegadega*. Transpordiamet. Kasutatud 14.04.2025. <https://www.liikluskasvatus.ee>

Liikluskasvatus.ee. (2020). *Liikluskasvatuse olemus ja eeskuju tähtsus*. Kasutatud 19.04.2025.
<https://www.liikluskasvatus.ee/sites/default/files/2020-11/Liikluskasvatuse-olemus-eeskuju-t%C3%A4htsus.pdf>

Muir, A., Devlin, A., Oxley, J., Gopinathan, C., Charlton, J., Whelan, M. (2007). *Käitumis- ja õppekäsitus: Laste liiklusalased teadlikkuseprogrammid*. Australian Road Safety. Australian Road Safety Foundation.

Must, K., Kuusberg, K. (2018). *Laste liiklusalaste teadlikkuse suurendamine alushariduses*. Tartu Ülikool. 23-38.

Murru, A. (2016). *Liikluse ohutus koolieelses hariduses*. Küsitlus analüüs: pedagoogide ja laste hinnangud. Tartu Ülikool.

Oxley, J., Congiu, M., Whelan, M., D'Elia, A., Charlton, J. (2007). *The Impacts of Functional Performance, Behaviour and Traffic Exposure on Road-Crossing Judgements of Young Children*. Monashi ülikool, Clayton. Austraalia. Kasutatud 03.04.2025,
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3217496/>

Operation Lifesaver Estonia MTÜ (OLE) ja Tehnilise Järelevalve Ameti (2004-2024). Kasutatud 19.03.2025, <https://ole.ee/>

Peden, M. jt. (2004). *Child road traffic injuries: an overview of international road safety research and programs*. Injury Control and Safety Promotion, 11(1), 1-14. Kasutatud

19.04.2025, <https://doi.org/10.1080/15660970410001676227>

Pärtel, M. (2019). *Idee Kalendri 48. nädal. Liikluses, meelega*. Tallinn. Kirjastus Maurus. Kasutatud 02.04.2025, <https://kirjastusmaurus.ee/ideekalendri-48-nadal-liikluses-meelega/>
Salumäe, S., Mikkel, S. (2020). *Liiklusohutuse õpe Eestis koolieelsetes lasteasutustes*. Tallinna Ülikool.

Siddiqi, M (2023). *Role of Teachers and School in Teaching Road Safety*. Avalik ülikool Pakistanis, Islamabadis. Kasutatud 02.04.2025, <https://rs.qau.edu.pk/role-of-teachers-and-school-in-teaching-road-safety/>

Shope, J. T., Bingham, C. R. (2008). *Teenage driver crashes: a developmental perspective*. *Injury Prevention*, 14(6), 357-362. Kasutatud 19.04.2025, <https://doi.org/10.1136/ip.2008.018699>

SWOV (2024). *Liikluskasvatus*. SWOV-i teabeleht, märts 2024. SWOV, Haag. Kasutatud 02.04.2025, <https://swov.nl/en/fact-sheet/traffic-education>

Zeedyk, M & Kelly, L (2003). *Behavioural observations of adult-child pairs at pedestrian crossings*. Teadus ajakiri. 35. köide, 5. number, lk 771–776. Kasutatud 03.04.2025, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0001457502000866?via%3Dihub>

Živković, M., Ćirović, G. & Ristić, L. (2023). *The role of teachers in traffic safety education for preschool children*. *Sustainability*, 15(3), 2150. Kasutatud 20.04.2025, <https://doi.org/10.3390/su15032150>

Tarbijkaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. (2016). *Õpetajaraamat*. Kasutatud 14.04.2025, <https://www.ttja.ee/raudteeohutuse-oppematerjalid-ja-koolitused>

Tartu Ülikool. (u.d.). *Mugavusvalim*. Kasutatud 14.04.2025, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/306530c7-6d83-4633-9fac-65b3a288aa21/content>

The California Child Care Health Program. (2007). *Keeping children safe: Injury prevention policies*. University of California, San Francisco. https://cchp.ucsf.edu/sites/g/files/tkssra181/f/InjuryPrevPol_0.pdf

The California Child Health Program. (2007). *Health and Safety in the Child Care Setting: Prevention of Injuries*. Retrieved from A Curriculum for the Training of Child Care Providers Module 2, Second Edition.

Transpordiamet. (2016). *Liikluskasvatuse korraldamine koolieelsetes lasteasutustes aastal 2015: kaardistav kordusuuring*. CIVITA. Kasutatud 10.02.2025, https://www.mnt.ee/sites/default/files/survey/liikluskasvatus_koolieelne_lasteasutus_a

ruanne_16.05.2016.pdf

Transpordiamet. (2020). *Laste liiklusohutus*. Kasutatud 31.03.2024, https://www.transpordiamet.ee/sites/default/files/documents/laste_liiklusohutus_10-2020_aruanne.pdf.

Transpordiamet. (2023). Liiklusaasta ülevaade 2023. <https://www.transpordiamet.ee/liiklusaasta-ulevaade-2023> (kasutatud 31.03.2025).

Transpordiamet. (2024). *Liiklusmaterjalide tellimiskeskus*. Kasutatud 14.04.2025, <https://www.liikluskasvatus.ee/et/tellimistingimused>

Transpordiamet. (2025). Koolituse tutvustus: *Liikluskasvatus koolieelses lasteasutuses*. <https://www.transpordiamet.ee/sites/default/files/documents/2025-02/Koolituse%20tutvustus.pdf> (kasutatud 19.04.2025).

Transpordiamet. (s.a.). *Jalakäijate liiklusõpe koolieelses lasteasutuses*. <https://www.transpordiamet.ee/et/jalakeijate-liiklusoppe-koolieelses-lasteasutuses>.

Transpordiamet. (s.a.). *Jalgratturite ohutus ja kiivri kasutus*. Kasutatud 19.04.2025, <https://www.transpordiamet.ee/jalgratturite-ohutus>

Transpordiamet. (s.a.). *Turvaline liiklus: õppetegevused ja tegevuskava*. <https://www.transpordiamet.ee/et/oppetegevused>

Transpordiuuringud F osa: *Liikluspsühholoogia ja -käitumine*, 7. köide. Elsevier Ltd. Kasutatud 03.04.2025. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S136984780400035X>

Vinje, M.P. (1981). *Children as pedestrians: Abilities and limitations*. Elsevier Ltd. Kasutatud 03.04.2025, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/0001457581900063>

Virkus, S. (2003). *Sotsiaalteadusliku uurimistöö alused*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.

Õunapuu, L. (2014) *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool, lk 56. Kasutatud 05.02.2025, <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/3538e168-6012-4e90-8484-4bb59be8b14a/content>

ÜRO Lastefond UNICEF (2022). *Laste ja noorte liiklusohutus*. Tehniline juhend. USA

LISAD

Lisa 1. Ankeet

Lugupeetud rühmaõpetaja!

Olen Jane Tõnurist ja õpin Tartu Ülikooli Narva kolledži kolmandal kursusel. Viin läbi uuringut, mille eesmärk on saada parem ülevaade, kuidas Jõhvi Lasteaiad õpetajad liikluskasvatust läbi viivad. Uuringu tulemused aitavad meil leida arengukohti rühmaõpetajate toetamiseks liikluskasvatuse läbiviimisel. Andmeid kogutakse isikustamata ja üldistatud kujul analüüsi koostamiseks. Küsimustikule vastamine võtab umbes 10 minutit. Aitäh panustatud aja ja pühendumuse eest!

Kui Teil on küsimusi või vajate lisateavet, võtke palun minuga ühendust:

joogajohvikad@gmail.com või telefoni teel 56322788

1. Millises Jõhvi Lasteaiad majas Te töötate?

- Kalevipoeg
- Pillerkaar
- Sipsik

2. Missugustes dokumentides on liikluskasvatuse teema Teie lasteaias eraldi välja toodud? Palun märkige kõik sobivad variandid.

- Lasteaia arengukava
- Lasteaia aasta tegevuskava
- Õppekava
- Rühma tegevuskava
- Nädalaplaan
- Mitte üheski dokumendis
- Muu

3. Kuidas käsitletakse liiklusteemat Teie rühmas? Palun märkige kõik sobivad variandid

- Läbiva teemana kõigis valdkondades
- Eraldi teemana regulaarselt
- Liiklusuuna
- Liiklusnädalana
- Liikluspäevana
- Riiklike kampaaniate raames
- Teemapidude/hommikutena

- Õppekäigul
- Liiklusteemat ei käsitleta

4. Kui sageli kavandate õppe-ja kasvatustegevustesse liiklusega seonduvaid teemasid? Palun märkige sobiv variant

- Iga päev
- Vähemalt 2-3 korda kuus
- Harvem
- Ei ole planeeritud
- Muu

5. Kui suurt tähelepanu pöörate liikluskasvatuse teemade lõimimisele läbi erinevate mänguliikide? Palun märkige üks vastus igale reale skaalal. „väga suurt” (5) kuni „üldse mitte” (1).

1. Õppemängud
2. Õuemängud
3. Liikumismängud
4. Situatsioonimängud
5. Rollimängud
6. Loovmängud
7. Kodumängud
8. Poe mängud
9. Ehitusmängud
10. Auto mängud
11. Muu

6. Läbi milliste tegevuste hindate laste toimetulekut liikluses? Palun märkige kõik sobivad variandid

- Mäng
- Vaatlusanalüüs
- Individuaalne tegevus
- Õppetegevus
- Individuaalne kirjalik või suuline test
- Vaatlusanalüüs õppekäikudel/matkad
- Arutelud õpetajaga
- Eraldi teema arenguveestlustel
- Muu

7. Kui sageli teie rühmas hinnatakse laste toimetulekut liikluses?

Laste grupina

- iga kuu
- mitu korda aastas
- üks kord aastas
- ei hinnata

Individuaalselt

- iga kuu
- mitu korda aastas
- üks kord aastas
- ei hinnata

8. Millist tuge ja kellelt saate liikluskasvatuse läbiviimisel?

.....
.....

9. Millised on liikluskasvatust läbiviimist takistavad tegurid?

.....
.....

10. Palun pane kirja oma ettepanekud, mis toetaks meie asutuses Jõhvi Lasteaiad ühtsetel põhimõtetel liikluskasvatuse läbiviimist.

.....
.....

11. Kas osalesite novembris aastal 2023 Jõhvi Lasteaias liikluskasvatuse sisekoolituses?

- Jah
- Ei

12. Kui vastasid jah, palun hinda koolituse osalemise kasulikkust „väga kasulik” (5) kuni „ei olnud kasulik” (1).

Uued teadmised

- 1 (ei olnud kasulik)
- 2
- 3
- 4
- 5 (väga kasulik)

Kasulikud ideed metoodilised vahendid

- 1 (ei olnud kasulik)
- 2
- 3
- 4
- 5 (väga kasulik)

13. Mida oled koolituselt omandatud rakendanud oma igapäevatoös? (*küsimusele vastavad vaid need, kes vastasid üle-eelmisele küsimusele „jah“*)

.....
.....

Lisa. 2 Kiri lasteaedadesse

Lugupeetud Jõhvi Lasteaia õppejuhid,

Olen Jane Tõnurist ja õpin Tartu Ülikooli Narva kolledži kolmandal kursusel. Viin läbi uuringut, mille eesmärk on saada parem ülevaade, kuidas Jõhvi Lasteaiad õpetajad liikluskasvatust läbi viivad. Uuringu tulemused aitavad meil leida arengukohti rühmaõpetajate toetamiseks liikluskasvatuse läbiviimisel. Andmeid kogutakse isikustamata ja üldistatud kujul analüüsi koostamiseks. Küsimustikule vastamine võtab umbes 10 minutit. Aitäh panustatud aja ja pühendumuse eest!

Kui Teil on küsimusi või vajate lisateavet, võtke palun minuga ühendust:
joogajohvikad@gmail.com või telefoni teel 56322788

Link ankeetküsimustikule:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfDCLenJ7KYS-8v5Lyavtv_YemzhaLT1wsOE74G5XV_GJqQTQ/viewform?usp=sharing

Lugupidamisega

Jane Tõnurist